د ترکيې مازيگرې

(یونلیک)

قاضي محمد حسن حقيار

۱۳۹۴ لمریز کال

د ترکيې مازيگرى

(د ترکيې يونليک)

محمد حسن حقيار

۱۳۹۴ل کال

بسم الله الرحمن الرحيم

کتاب پېژندنه:

د کتاب نوم: د ترکیې مازیګری

لیکـــوال: محمد حسن حقیار

خپرونـدی: د افغانستان ملي تحریك، فرهنګي څانګه

وېـبپـانـه: www.melitahrik.com

ډیزاینګر: ضیاء ساپی

پښتۍ ډیزاین: فیاض حمید

چـاپشمېـر: ۱۰۰۰ ټوکه

چـاپـکـال: ۱۳۹۴ ل کال/ ۲۰۱۵م

د تحریك د خپرونو لړ: (۴۶)

یادونه: د چاپ حقوق له ملي تحریک سره خوندي دي او د کتاب د محتوا مسولیت لیکوال پورې اړه لري.

لړلیک

سرلیک **مخ**

د سر خبرې..١
وېزه او ملگري..٣
د قسطنطینې پر لور..٦
د ترکیې لنډه پېژندگلوي..١٠
دا مهال د ترکیې دیني حالت..١٤
د استانبول رڼه ماضي..١٦
مازیگری د استانبول مزه کوینه..١٩
په نشه کې تېښه..٢٣
انجلۍ د یار په ننداره شوه..٢٩
قونیه..٣٣
هیچ مولینا نشد مولای روم..٣٨
صوفیانه رقص او سماع..٤٤
قره مان که قهرمان؟..٤٨
گل مې په لاس درته ولاړ یم..٥٤
نورو ته نوی ماته تکرار کلی..٥٨

...تامریدی شمس تبریزی نشد........................۶۲
د نوشیهر پر لور...۶۶
نوشیهر...۶۹
کپدوکیا که د فطرت کرشمه؟............................۷۳
ترځمکې لاندې هېښوونکی تاریخي ښار....................۸۰
سیم گیټ..۸۶
وروستۍ ناسته او د خدای په امانۍ شېبې.................۸۹
جدايي راغله لارې دوه شوې...............................۹۲
د استانبول رڼاگانې...۹۵
چې خان يې په یاران يې...................................۹۹
رښتیا هم عاشق ړوند وي....................................۱۰۳
یا لندن یا مرگ..۱۰۶
د سفر پای...۱۱۰

د سرخبرې

د نړۍ ګڼو هېوادونو ته د شخصي او رسمي سفرونو توفيق راپه برخه شوی دی، خو د ګڼو بوختيا وو له کبله يې د خاطرو ثبتولو او ياپه بله وينا يون ليکلو ته اوزګار شوی نه يم ،د حج يونليک يا د حرمينو هنداره مې ځکه وليکله چې حجاجو ته د حج مناسک او مراسم وروښيم ، د فرضو ،واجبو ، سنتو او مستحبو توپير ورته جوت کړم او افغانان او په خاصه توګه افغان چارواکي هلته له موجودو هغو ستونزو څخه خبر کړم چې د دوی د چارواکيو او له نورو ګڼو خواوو څخه افغان حجاجو ته ورمخ کېږي.

که څه هم ترکيې ته زموږ دا سفر لنډ او رسمي و خو د ترکيې له مد او جذر ډک تاريخ ، شاوخوا شپږ نيم سوه کاله د اسلامي خلافت مرکزيت ، صليبي جګړې ، اوس هلته د اسلامي نظام پروړاندې موجود کورني او بهرني اصطکاکات او د ترکيې له اوسني پرمختګ او د چارواکيو له سياسي کفايت او عملي حکمت څخه زموږ د ولس او چارواکيو خبرول او له دوی څخه د پند او درس اخستلو فکر د دې لامل شول چې د دې سفر خاطرې له خپل ولس سره شريکې کړم.

د سفر اصلي موخه مو د مشهور او نړيوال شهرت لرونکي صوفي او عارف شاعر حضرت مولينا جلال الدين بلخي رومي په نړيوال

سیمینار کې ګډون و.هغه مولینا چې نن سبا نړیوال خو پربړده چې آن ډېر افغانان هم له دې څخه خبر ندي چې ګوندې دا ویاړ زموږ دی او دختیځ د ستوري علامه سید جمال الدین افغان په څېرپر ده هم نور دعوه کوي .

په دې سفر کې زموږ یوه هراتۍ ملګرې هم وه چې کړنې او چلند یې زموږله افغاني دود او مذهب سره په ټکر کې وې ، خپل نوم یې بل دی خومایې کورنۍ ته په احترام او کولتوري نزاکتونو ته په پام سره نوم بدل کړی او دلته مې د سیمین په نوم یاده کړې ده .داځکه چې وایي پریوې څپېړې څومخونه خوږېږي

نور نو دا تاسو او دا مو (د ترکیې مازیګری).

درنښت

ستاسو حقیار

وېزه او ملګري

د سفریو ملګری مې څو اویا کلن سپین ږیری پوهاند عبدالقیوم قویم و بل یې د هرات او سېدونکې ،دځوان را ډیو مشره او مدني فعاله سیمین وه ،او بله یې د مزار او سېدونکې مدني فعاله پېغله فرخنده رجبي وه،کله چې د ترکیې سفارت ته د وېزې اخستلو لپاره ورتللو نو زه ،پوهاند قویم او سیمین باید د عامې روغتیا په څلور لارې کې لس بجې راټول شوي وای، د شېرپور او عامې روغتیا پرترمنځ سړک کوم لوړ پوړی چارواکی تېرېده نو شل دقیقې ورته دا سړک بند و ،زه هم همدلته ایسار شوم پر سړک دومره ترافیکي ازدحام شو چې شل دقیقې نور هم لار خلاصه نه شوه،څلوېښت دقیقې وروسته چې د وعدې ځای ته ورسېدم نو قویم صاحب او زموږ د سفر د زمینې چمتو کوونکی ښاغلی تاج صاحب راغلي وو خو سیمین لا نه وه را رسېدلې خوښ شوم چې ددوی د انتظار او ستړتیا په مسؤولیت کې را سره یو بل څوک هم شریک شو ،له تاج او قویم صاحب سره مو د سفر پر جزئیاتو خبرې کولې خو سیمین له تاج صاحب سره په ټېلیفوني تماس کې وه دهغې خبرې خو مونه اورېدلې خو تاج صاحب به ورته ویل چې ځای دې نږدې دی له موټره پلې شه او په پښو راشه ،وروسته یې موږ ته وویل سیمین د وزیر اکبرخان په دولسم سړک کې په بیروبار کې بنده ده،خو څو دقیقې وروسته مو چې کتل هغه د هوایي ډګر له لوري را ښکاره شوه سیمین موږ یوه هم

نه وه لیدلې خو چې په څلورلاري کې راښکاره شوه نو ومو پېژندله ،هغه نرۍ دنګه او غنمرنګه انجلۍ وه، خپل عمر یې ۲۴ کاله وښود وروسته یوه شو چې هغه د الوتکې له لارې همدا اوس له هرات څخه را رسېدلې وه. تاج صاحب د ترکیې سفارت ته زموږ سپارښت وکړ او یو پېژند پاڼه یې هم راکړه په زمبق څلورلارې کې د ترکیې سفارت ته ورغللو خلک په کتار کې نوبت ته ولاړ و خو زموږ واسطه پخه وه دستې دننه وروغوښتل شو فورمې راکړل شوې د پاسپورت او تذکرې فوتو کاپي یې رانه واخستل اود سبا وعده یې راکړه سبا یې راته فون وکړ چې وبزې مو منظورې شوې او له ۲۰ډالرو سره راشئ ما پیسې د خپل همکار رفیع الله روشن په لاس ور ولېږلې او پاسپورت مې هم هماغه راوور، کله چې د ترکیې له سفارت څخه را ووتلو نو پوهاندقویم مو رخصت کړ دا چې د ترکیې د سفارت ترڅنګ د موټرو تم ځای نه وو نو ما خپل موټر هم رخصت کړی و، سیمین ته مې وویل ، که چېرې لېرې ځې چې موټر راوغواړم هغې راته وویل چې نه په انصاري څلورلارې کې سیټي سنټر ته ځم ښه ده چې دواړه پلې لاړ شو، نرۍ نرۍ باران هم ورېده، پر لاره مو یوبل لاهم وپېژندل او کیسې مو سره وکړې ،زموږ دفتر هم انصاري څلور لارې ته نږدې دی، دا چې له دې سره د ملګرتیا او پلي تګ له کبله باران لوند کړم څو ځله یې بخښنه وغوښتنه.

تاج صاحب ویل چې ترکیه په مزار کې قونسلګري لري او فرخنده هملته ویزه اخلي.

له کابل څخه استانبول (قسطنطنیې) او له استانبول څخه قونیې او نورو ښارونو اوله نورو ښارونو څخه استانبول او کابل ته هوايي ټکټکونه پر ترکېش ایرلاین کې مخکې ترمخکې اخستل شوي وو.

له پروګرام سره سم مو په دوهمه ورځ یوولس بجې د جمعې په ورځ له کابل څخه استانبول ته الوت و، مور پنجشنبه غرمه تاج صاحب مېلمانه کړو، فرخنده هم راغلې وه، هغه له قده لنډه خو نوره سره او سپینه هوښیاره او چالاکه نجلۍ وه، سره له دې چې مور ته د ترکي او امریکایي کورښو لخوا په ایمیل هم پروګرام ښه تشریح شوی و بیاهم مېلمستیا د پروګرام پر جزئیاتو د لا ښه پوهېدلو لپاره وه، تاج صاحب څه نغدې پیسې هم مور ټولوته راکړې.

له دې ځایه د غرمنۍ له خوړلو وروسته رخصت شو او سبا اته نیمې بجې مو په هوايي ډګر کې وعده کېښوده.

د قسطنطیني پر لور

سیمین، فرخنده او استاد قویم له وعدې سره سم نهه نیمې بجې راغلي وو خو د جمعې ورځ وه له ما سره د ترافیکي بیروبار او د لارې د بندېدلو اند یښنه نه وه نهه نیمې بجې ورغلل م ، دهوایي ډګر نړیوال ترمینل کې، ډېر بیروبار نه و تالاشي ،بورډینګ پاسونه،د بیکونو تلل (وزن) خروجي هرڅه په اسانه او لږ وخت کې تېر شول، زه پر تالاشۍ نه خفه کېږم خو دا چې دهوایي ډګر متعصبه عسکر چې له پښتون او د پښتنو له جامو سره حساسیت لري د تالاشۍ پر مهال زما په شمول پر هر چا آن بوټان او واسکټونه هم وباسي نو ډېر زور راکوي.

پاو کم یوولس بجې الوتکې ته د ورختلو غږ وشو ، زما په بورډینګ پاس کې په نښه شوې څوکۍ له شیشې سره نښتې وه، د الوتکې مېلمه پال ښکلي هلکان او ښکلې ترکۍ نجونې وې.

ما د ترکانو د ښکلا ډېر صفتونه اورېدلي و ، دحج په مراسمو کې مې بیا عملاً ولیدل د سید جمال الدین افغان په لېسه کې ارواښاد مولوي عبدالظاهر چې د پروان ولایت دغوربند او سېدونکی او ډېر انقلابي ،ویښ ،خوځنده ،نوښتګر او جید عالم او زموږ د تفسیر اوعقاید استاد و یوه ورځ موږ ته په ټولګي کې وویل چې دهغو پلټنو

لـه مخـې چـې ده کـړې دي ورتـه جوتـه شـوې ، دا چـې خلـک پـه فولکلوريکو کيسو کې د ېوان او ښاپېري يادوي نو دا د ېوان ځينې لوړ قدي او چاغ تور پوستکي سوډانيان او ښاپېرۍ ښکلې ترکانې دي.

د الوتکې دننه سکرين چې کله به پکې فلم ښودل کېده ښوول چې الوتکه په عشق اباد او اذربايجان (باکو)استانبول ته روانه ده.

کله کله پر همدې سکرين د کابل له هوايي ډګر څخه طی شوی واټن ، استانبول تـه پاتې واټـن ،لـه ځمکې لـوړوالی ، د سفر د پيل ساعت او دقيقې، د سفر پاتې وخت په ساعت او دقيقو ،دننه او بهر د هوا درجه ، د الوتکې د تللو مسير هرڅه ښودل کېده، الوتکه چې لس بانـدې يـوولس بجې الـوتې وه څـه بانـدې پنځـه بجـې استانبول تـه ورسېده.

پر لاره يې له معمول سره سم ډوډۍ راکړه خو ډوډۍ يې خوندوره نه وه. دې سفر مو شا وخوا شپږ ساعته ونيول خو تهران ته چې تللو نو په اسمان ايرلاين کې يې تر تهران پورې دوه ځله ښه خوندوره ډوډۍ راکړ له، لومړی ځل مشهد ته له رسېدو وړاندې او دوهم ځل په مشهد کې له ۴۰ دقيقو ناستې وروسته کله چې تهران ته روان شوو.

مـا دنـړۍ ډ بـر ښـارونه ليـدلي جـده هـم ښـکلې ده،دوبـۍ هـم خـو استانبول بيا ځانته خوند او ځانته ځانګړنې لري، له هوا څخه ښکاري

چې د استانبول ښار ډېرې ودانۍ ګلابي ته ورته رنګ لري او ډېر يې په يوه نقشه جوړې شوې دي.

الوتکه پر استانبول ورښکته شوه کله پر سمندر کله پر ودانیو ،تک شين ښکلي پور او معمور د اسمانڅکو او سمندر لرونکی ښار ،هغه هم چې سمندر يې په منځ کې پروت وی او دښار دواړه برخې په لوړو لوړو او اږدو پلونو نښلول شوې دي ،د نړۍ لومړنی ښار چې په دوه وچو کې پروت دی او اسيا او اروپا يې سره نښلولې دي.

ما په، لیننګراد ،فنلینډ ، کراچۍ، قطر،کویټ، دوبۍ ،ممبيي،بندرعباس او جده کې هم دبحر غاړې ليدلي دي خو هغه ښکلا چې په استانبول کې يې لري په بل ځای کې يې نلري ،دلته د بحر غاړو ته شنې غونډۍ او د مري او يا خوست د تڼیو د ولسوالۍ د عاد ممد د سيمې په څېر هرڅه شنه شنه دي.

الوتکې په استانبول کې د اتاترک په نړیوال هوايي ډګر کې ښکته کړو دلته نړیوال هوايي ډګر ببل او د کورنیو الوتنو ډګر ببل دی.

زما ملګرو په کابل کې خپل بار (بکسونه) الوتکې ته ورکړي او ورته يې ويلي و چې په قونيه کې يې ترې غواړي خو زما سامان کم و ، ما الوتکې ته ونه سپاره، بلکې له ځان سره مې کېښود کله چې استانبول ته ورسېدو نوبايد همدلته موبايد ترکيې ته دننوتلومهر(خولي) وهلې وای په لوی هوايي ډګر کې مو له ډېرو

پوښتنو وروسته هغه ځای پيدا کړ چې ترانزيټ دخولي وهي، دا استانبول هوايي ډګر اوس د نړيوال مرکز حيثيت خپل کړی او هغه مسافرين چې مستقيم الوت نلري له همدې ځايه الوتکې بدلوي. په هوايي ډګر کې يو سالون ځای کې د پرش غرفو ته سلګونه خلک کتار ولاړ وو ټول يې بهرنيان او لوڅ او نيمه لوڅ وو زه هم نولسمې غرفې ته ودرېدم دلته نه بيروبار وي او نه بې نظمي هر سړی د نوبت په مراعات مجبور دی او هر سړی نوبت مراعاتوی.

ما په ځو نړيوالو هوايي ډګرونو او ځو هېوادونو کې ليدلي هغه افغانان چې په خپله خاوره کې نه قانون مني او نه نظم او نه د سپلين خو په نورو هېوادونو او هوايي ډګرونو کې بيا دا هرڅه مني. دلته هم په کتارونو کې افغانان و خو هغه د پيښوريانو خبره مجال نه وو چې څوک دې بې نظمي وکړي او يا دې له کتار څخه ووځي دلته چې زه ووينم افغانان قانون او نظم دواړه مني نو په افغانستان کې هم د دوی قانوني کېدلو او قانون منني ته هيله من شم او فکر کوم چې که قانوني حکومت راشي او د قانون د تطبيق هوډ ولري نو افغانان قانون مني، دا چې اوس بې نظمي او بې بندوباري ده نو چې: (ورانه ده له خانه ده).

د ترکیې لنډه پېژندګلوي

ترکیا اروا سیایي (اروپا ـ اسیا) هیواد دی چې لویه برخه یې اناتولي په کوچنۍ اسیا او په سویل کې په باختر اسیا او منځني ختیځ کې پرته ده او کوزه برخه یې چې د ترکیې په نوم او بالکان د اوروپا ختیځه برخه کې واقع ده.

ترکیه له ختیځ خوا له ایران ،اذربایجان ،ارمنستان او ګرجستان سره ، په سویل کې له عراق او سوریې سره او په شمال یا د اروپا په خوا کې له بلغارستان او یونان او له تورې بحیرې سره اوږده پوله لري.

د سویل لخوا له مدیترانې سره هم په اوبو کې پوله لري.

بیفور او دار داتل هم په ترکیه کې دي.

نفوس یې د وروستۍ سر شمېرنې له مخې شاوخوا ۷۲میلیونه ، پراخوالی یې ۷۸۳۱۵۲۲کیلو متره مربع دی ترکیه د افغانستان په څېر شین هېواد دی بارانونه پکې ډېر دي د نفوس ۸۵سلنه یې سنیان او ۱۵ یې شیعیان دي ،ترکان تکړه مسلمانان دي. که څه هم په ۱۳۹۲هـ س کال د مصطفی کمال اتا ترک لخوا یې د حکومت بنیه لاییک یا سکولریزم شو خو خلک یې اوس هم ښه کلک مسلمانان دي که څه هم

پرا ستانبول ،انقره او ازمیر کې اوس هم بې حجابي او عیاشي ډېره اوشراب ،عام دي خو د قونیې په څېر مذهبي ښارونه هم لري.

په ترکانو کې ختیځ اولوېدیځ دواړه کلتورونه شته دي خو ختیځ کلتور پکې قوي دی.

له اتا ترک وړاندې د ترکیې رسم الخط په عربي لیکل کېده خو اتاترک په لاتیني ژبه واړاوه.

د ترکیې یا د عثماني اسلامي امپراطورۍ مراندې تر افریقا منځنۍ ختیځ اروپا پورې رسیدلې وې خو له نړیوالې جګړې وروسته د عثماني خلافت ډېرې برخې د فرانسې او برتانیې لاس ته ورغللې ، په ۱۳۰۲ هـ لمریز (۱۹۳۳ زیږدیز) د یو سیکولر او د پردیو د غلام شخص مصطفی کمال باشا چې ځانته یې اتاترک یا د ترکانو د پلار نوم ورکړی و اوداماهال یې ډېرې نظامي بریاوې هم تر لاسه کړې وې دعثمانیانو د شپږم خلیفه ځای ونیوه او سیکولر حکومت یې اعلان کړ.

دترکیې دحکومت طرز جمهوري دی یو پارلمان لري، تورستي ښارونه یې استانبول، انتالیا ، ازمیر،قونیه او نوشهره دي

سیکولر مصطفی کمال:

دترکیې او دلته دسیکولریزم دترویج له تاریخ سره د مصطفی کمال نوم تړلی دی هغه په ۱۸۸۱ زېږدیز کال د مۍ په ۱۹مه د اوسني

یونان چې هغه مهال د اسلامي خلافت یوه برخه وه په ستالونیکي ښار کې وزېږېد.

د عثماني خلافت پر مهال پوځ ته ورغی په طرابلس کې له ایټالیایانو سره وجنګېد ، دبالکان په جګړو کې قوماندانۍ ته ورسېد په **۱۹۱۲** زېږدیز کال د دار دانل په تنګي او ګالیبولي جزیره کې هم له یونانیا سره وجنګېد ، په لومړۍ نړیوالې جګړه کې یې د ترکیې د استقلال د جګړې قومانده په لاس کې وه ، د جګړې له پای وروسته د شپږم خلیفه محمد له بې کفایتۍ څخه په استفادې یې د هغه نظام ړنګ او سیکولرېزم یې حاکم کړ.

کمال باشاه له روحانیونو سره جګړه پیل کړه ، حجاب یې منع کړ ، اروپایي جامې یې اجباري کړې ، دین یې تر مسجده محدود او له سیاسته یې بېل کړ ، ښځې یې له شرعي حدودو څخه وتلو ته وهڅولې عربي خط یې په لاتیني واړاوه.

مېرمن یې (لطیفې هانم) په **۱۹۳۰** زېږدیز کال کې هغه جامه واغوستله چې ځینې اروپایان یې نن هم نه اغوندي.

مساجدو کې یې په لاسپیکر کې اذان بند کړ ، شراب یې عام کړل ، او د اسلام پر ضد یې هر اړخیزه مبارزه پیل کړه ، اتا ترک د **۵۷** کالو په عمر د نومبر په لسمه د دلمه بارغمي په ماڼۍ کې په استانبول کې وفات شو ، او په انقره کې خاورو ته وسپارل شو.

اتاترک د استانبول په ایاصوفیه کې هغه شپږ سوه کلن تاریخي مسجد چې سلطان محمد فاتح د یوې کلیسا پر ځای جوړ کړی و د عیسایانو د اعتراض په پلمه پر موزیم بدل کړ.

دا مهال د ترکیې دیني حالت

ترکیه اوس یا د اسلامي خلافت له سقوط څخه نوي کاله وروسته بل حالت لري، د اتاترک د سیکولري کړنو په نتیجه کې نږدې وه چې ترکیه هم د هسپانیې په برخلیک اخته شي، دلته په ترکیه کې د نجم الدین اربکان تر بریا او په ټولټاکنو کې د اتا ترک د جمهوري ګوند تر ماتې پوره ۷۵کاله سیکولریزم حاکم و، دین بېل او سیاست بېل و، په ترکیه کې د اروپا په څېر ازادي او عیاشي وه خو حقیقت نه پټېږي، خلک نور له سیکولریزم او بې دینۍ څخه ستړي شول ،۷۵کلن سیکولریزم ترکیه په تمامه معنی شاته وغورځوله د ترکیې اقتصاد ،کلتور او سیاست شاته ولاړ خو اوس هلته بېرته دین ته تمایل پیدا شوی دی خلک او په ځانګړي توګه ځوانان دین ته مخ را اړوي، اسلام ورو-ورو بېرته خپل ځای پیدا کوي، اربکان ،عبدالله ګل او طیب اردوغان ټول پوه ـ ،عالم او د ترکیې په حساسیتونو پوه خلک دي اوتدریجي اصلاحات یې پیل کړي دي خو ډېر ورو او حکیمانه. داسې چې نه د ترکي ځوانانو احساسات را وپاروي اونه کفري نړۍ ته پلمه په لاس ورکړي ،ترکیې په ناټو کې هم خپل غړیتوب ساتلی ،د نړۍ په کچه خپل اعتبار هم ساتي او اصلاحات هم راولي ،

د ترکیې حالت تېز موټر ته ورته دی، اوس که موټر چلوونکی غواړي چې د ګړندي یا په تېز رفتار کې د تلونکي موټر مخ واړوي نو اړ دی چې لومړی د موټر سرعت را کم کړي او مخ یې وګرځوي او که په همدې سرعت کې اشترنګ پوره تاو کړي نو موټر اوړي او ترې چپه کېږي.

ما چې لومړی استانبول ولید نو حیران شوم چې دې خلکو څنګه اسلامپالو ته رایه ورکړېده، د ازادۍ، فحاشۍ له اسلام سره د ځوانانو واټن او بیا اسلامي نظام ته رایه ورکول یې ښې د حیرانتیا خبره ده.

خو اوس هلته اردوغان او عبدالله ګل په حکمت اصلاحات پیل کړي دي، مثلاً په شرابو یې مالیه زیاته کړه، په لیلیو کې یې د هلکانو او انجونو ځایونه بېل کړل، پر حجاب بندیز یې ختم کړ، په لاوډ سپیکر کې اذان ته اجازه وشوه، د اتاترک په نوم دولتي مډال یې له منځه یووړ او .....

هیله ده چې یو ځل بیا د اسلام مجد او عظمت نه یوازې په ترکیه، بلکې به ټوله اسلامي نړۍ کې را ژوندی شي، زه چې د ترکیې او سني نظام ته ګورم نو ماته دا سپېڅلې نښې او هیلې ښکاري.

څانګه به نن سبا کې ګل شي

ما یې په سر کې سرې غوټۍ لیدلې دینه

د استانبول رڼه ماضي

د اسلامي نړۍ مشهور اتل سلطان محمد فاتح استانبول (پخوانۍ قسطنطنیه) چې د عیسوي ارتودوکس دین ډېر مهم مرکز وو په ډېر ځانګړي ظرفیت او جنګي مهارت ونیوه، قسطنطنیه د ختیځ روم د امپراطورۍ پلازمینه وه چې دې امپراطورۍ په لبنان ،فلسطین او سوریې هم واکمني درلوده، د قسطنطنیې بنسټګر لومړی کنستانستین (له۲۷۴ څخه تر ۳۳۷م)د روم لومړنی امپراطور و چې عیسویت یې ومانه همده په ۳۳۰ کې پیزانیسوم (اوسنی استانبول) دخپلې امپراطورۍ د پلازمینې په توګه وټاکله او تر ۱۴۵۳ز پورې یې له یوولس سوه کالو ډېر دلته حکومت وکړ، د بیزا نیتوم نوم دعیسایانو د امپراطورۍ په وخت کې پر قسطنطنیه واوښت او کله چې سلطان محمد فاتح دا ښار فتحه کړ نو نوم یې پرې اسلامبول کېښود ،چې د بې دینه مطفی کمال اتاترک پر وخت کې اسلامبول پر استانبول بدل شو، سلطان محمد فاتح په ۱۴۵۱ زېږدیز کال په ۲۲ کلنۍ کې واک ته ورسېد، تر ده وړاندې هم عثماني حاکمانو د استانبول د نیولو لپاره یوولس ځله بریدونه کړي وو خو دا چې د استانبول درې خواوو ته اوبه (سویل او لوېدیځ ته یې مرمره

بحر، ختیځ او شمال ختیځ ته د بوسیفور تنګی او شمال ته زرین سمندرګی یا خلیج دي او لوېدیځ ته یې وچه ده چې ډېر لوړ او پلن دیوالونه پرې را تاو شوي او قسطنطنیه یې په کلکه نظامي کلا بدله کړې وه نو دا برېدونه ناکام شوي وو.

هر مسلمان خلیفه هڅه کوله چې دا بشارونیسي ځکه چې رسول الله (ص) فرمایلي وو: (هغه چې قسطنطنیه نیسي ډېر نېک امیر دی او لښکر یې هم ډېر نېک لښکر.))

په سورت روم کې هم دهمدې او ختیځ روم امپراطورۍ یادونه شوېده.

سلطان محمد فاتح داځل کلک هوډ وکړ چې قسطنطنیه به نیسي ډېر پیاوړی چمتو والی یې ونیوه، دهغه وخت تر ټولو عصري نظامي تجهیزات او توپونه او ټانګونه یې جوړ کړل، ۲۵۰ زره روزلی لښکر یې برابر کړ، سلګونه بحري جنګي بېړۍ یې تیاري کړې، قسطنطنیه یې له څلور خواوو محاصره کړه څو څو ځله یې جنګي تکتیکونه تغییر کړل، لسګونه متره لوړې ګرځنده د لرګي کلاګانې یې جوړې کړې، تر ځمکې لاندې لسګونه تونلونه یې ووېستل، د دښمن په زړه کې یې د وېرې خپرولو لپاره ګڼې بریالۍ لارې چارې وکارولې او دنړۍ په تاریخ کې لومړی او وروستی ځل وو چې اویا بحري بېړۍ یې په یوه شپه کې په وچه کې په لوړه او ټیټه پنځه کیلو متره لېرې په جنګي سپاهیانو ولېږدولې د بیزانسي امپراطور او دده مرستې ته

راغلیو لسګونه جنګي بېړیو د اښار ساته او د ښار له ساحل څخه لېرې یې بېړیو اډه جوړه کړې وه، خو ده پخپل بې مثاله استعداد او نظامي خارق العاده استعداد او تکتیک په یوه شپه کې په سپاهیانو ۵ کیلو متره سرک جوړ ،په غوړیو او نورو موادو برابراو په وچه د بېړیو تېل وهلو او لېږدولو ته چمتو کړ او په جادویي ډول یې په هماغه شپه ۷۰ بېړۍ په وچه ولېږدولې او د دښمن د بېړیو او د ښار د ساحل ترمنځ یې ودرولې چې بیزانسي امپراطور او ښاریانو ته دا د هېښتیا ترځنګ داکار د پیریانو وبرېښېد او په تونلونو کې کار کوونکي انسانان به یې پرښتې بللې په دې ترتیب سلطان محمد هغه ښار فتح کړ چې اروپایانو او د عیسوي نړۍ جنګي پوهانو یې د سقوط تصور هم نه کاوه.

سلطان محمد له بري وروسته ټول دښمنان وبخښل ورته یې وویل چې بشپړه ازادي لرئ، مشران یې ونازول دهغوی درناوی یې وکړ همدې ترحم عیسویان وهڅول چې اسلام ومني.

مازیګری د استانبول مزه کوینه

پنځه نیمې بجې له هوا یي ډ ګر څخه ووتلو ،قونیې ته مو الوت پـاو باندې لس بجې وو پرېکړه مو وکړه چې دا څه کم پنځه ساعته وخت بـه د استانبول په کتلو تېر کړو او لومړی به د سمندرغاړې تـه ځو ،لـه یـو ټکسي چلوونکي مو وپوښتل چې د سمندر غـاړې تـه څو کیلـو متـره لاره ده او کرایـه څو اخلې، هغه وویل چې لار شل کیلو متـره او کرایـه پنځوس لېرې ده ما چې حساب وکړ لـه پنځوس لیرو شاوخوا اتلس نـیم سـوه افغـانۍ جوړېدې نـو ملګروتـه مـې وویـل دوی تـه مـوږ هـم خارجیان ښکارو په شل کیلو متړه واټن کې اتلس نیم سوه افغانۍ. ! !

له څو ټکسي چلوونکیو سره مو خبرې وکړې ،پـه ډېرو چنو مـو یـو په څلوېښت لیرو چمتو کړ، له موږ سره اند ښښنه وه چې هسې نه بحر نږدې وي او پر دوه درې سړکونو مـو تـاو راتـاو او ښکته مـو کـړي خو ډېر پنځه ویشت کیلو متره لار ووهله کوم لس کیلـو متـره یـې د بحر پر غاړه وګرځولو د کبانو پر لوی بازار یې تېر کړو څو ځایـه د سمندر پـر غـاړه د تفـریح ځـای و خـو هغـه چـې زمـا پـه خېـر یـې ماتـه ګـوډه انګلیسـي زده وه وویـل چـې تاسـې د تفـریح مشـهور او لـوی ځـای تـه بیایم.

داموټر چلوونکی چیلي نومیده ، لږ لږ په انګلیسي پوهېده ،په یوه ځای کې یې موټر ودراوه د سړک پرغاړه یې یوې نښې ته اشاره وکړه ویل یې دا د اسیا او اروپا زیرو پواینټ(صفري نقطه)ده ،دې خوا اسیا او اخوا اروپا ده موږ هم ور ښکته شو یو پښه مو د اسیا اوبله پښه مو د اروپا پر وچو کېښوده، عکسونه مو واخستل او په یو وخت کې مو په دوه وچو کې ژوند وکړ.

په استانبول کې اسیا او اروپا یو شان دي هوا ،آبادي پرمختګ خو په لویه کې بیا ددې دواړو وچو په پرمختګ کې ډېر توپیر دی.

ډریور د بحر تر څنګ د یو لوی پله پر غاړه موټر ودراوه ،نیم چمن، نیم د لوبو او ساعت تېرۍ، ځای ګرځنده هوټلونه د پله لاندې او بحر له پاسه لوی بازار هوټلونه د سیل او سیاحت کشتۍ لیدل کېدلې ،ډرېور موږ ته وویل چې له دې ځایه کله بېرته ځئ چې زه درپسې راشم؟

موږ ورته اته بجې وخت ورکړ ،زما نورو ملګرو لاترکۍ پیسې (لیرې) نه وې اخستې خو ماته مې زوی احمد طارق له سفر وړاندې له شهزاده سرای څخه راوړې وې ، د ډرېور کرایه هم ما ورکړه د بېرته راتګ لپاره دیو ځای کېدلو ځای مو ورسره وټاکه ،ټکسي چلوونکی خوش طبع سړی و ماښام اته بجې د بیا لیدلو په هیله مو رخصت کړ.

د بحر پر غاړه کښتۍ والا په لاسپيکر کې سيلانيان خپلې کښتۍ ته وربلل فرخنده ور وړاندې شوه د ټکټ پوښتنه يې ترې وکړه يو مسؤول يې وويل چې اته ليرې اخلو موږ ورته وويل چې بحر کې څومره وخت تېروي ويې ويل پوره يو ساعت، پرېکړه مو وکړه چې وروخېژو ،قويم صاحب د څلور واړو پرځای شل ډالر ورکړل،موږ هم د درې پوړيزې کښتۍ دريم پوړ ته وروختلو، مخه راته خلاصه وه څو دقيقې وروسته د کښتۍ درې واړه پوړونه ډک او کښتۍ روانه شوه دلته نو هره دقيقه دا ايجابوي چې انځورونه واخلو د بحر دواړه غاړو ته کورونه ،هوټلونه ،ښکلې او په تکو شنو غونډيو کې لوکسې ودانۍ له يوې خوا د استانبول مازيګرى دبحر خوږ او يخ شمال دکښتۍ دريم پوړ ،ښکلې او فطري شاعرانه فضا ،دې فضا ،نه يوائې زه له ځانه بې ځانه کړم بلکې فرخنده او سيمين يې هم له قال څخه د حال ژبې ته بوتللې ،لومړى خو له نورو ترکي انجونو او مېرمنو سره ددوى توپير ددوى په غاړو کې نرى څادر و خو شمال، شاعرانه وجد او حال دوى هم بې خوده کړې، څادر مادر ولوېد او انځورونو اخستلو زور واخست. هلته نورې ښکلې هم وې خو زما همسفرې هم له چا کمې نه وې د استانبول د سمندر مازيګرى او شمال ددوى په اننګو کې وينه لاوغوړوله او لايې وخوځوله اننګي يې داسې شول تا به ويل په رښتيا هم دلته چا د ګلابو پاڼې پېيلې دي.

له یوې خوا یې په اننګو کې ګلابي داني، د شونډو سرخي او له بلې خوا د استانبول پر سمندر مازیګرنی لمر خپور و ، شفق لکه لمر چې همدلته زرین و زرونه راټولوي او یا لکه کائنات چې همدلته د خپلې ښکلا کرشمه ننداري ته وړاندې کوي د مخامخ ناستو انجونو غومبورو او په سمندر کې د مازیګرني لمر زرینو پلوشو د استاد ناګار دا بیت څو څو ځله بې اختیاره راباندې تکرار کړ:

راوله حیا په اننګو کې لمبې بلې که

تېټ سیند ته شفق که په اوبو کې لمبې بلې که

ما ویل لکه ناګار صاحب چې همدا صحنه لیدلې او بیا یې په شعر کې انځور کړېده.

په نشه کې تېشه

ما د فطرت له دې کرشمو څخه د خوند اخستلو لپاره د خپل بدن د هر غړي بلوتوت پرانستی و چې نا څاپه مې د خیال او خوند دنړۍ څلی ونړېدا او په نشه کې مې تېښه ووهل شوه ، په یاد مې شول چې بیک مې په ټکسي کې رانه هېر او پاتې شوی دی. اوس یې خوند وکړ؟؟ په بیک کې مې دوه نیم زره ډالر، دېرش زره افغانۍ، څو جوړه جامې ، کورتۍ ګانې ،یوه ویدیو یي ، یوه کوچنۍ د عکاسۍ کیمره ، یو غږ ثبتوونکی (وایس ریکارډر) یوه پر انتیک لوړ بیه او نوی ماډل کوچنی لپ ټاپ چې په دوحه کې مې په ۴۸۰۰ ریاله اخستی و ، یو ای پاډ ،د سیمینار لپاره چمتو کړې مقالې ،څو کتابونه ، د سفر له اړتیا وړ نورو توکیو سره ځای پرځای کړي وو ، اوه خدایه دا څه وشول ، د استانبول لوی دوه قاره یي ښار، نه د ټکسي د پلېټ شمېره ، نه د ټکسي چلوونکي د ټېلیفون شمېره ،نه ورسره کومه پېژند ګلوي ،نه مو ټکسي د ټکسي انفارمېشن یا د ټکسي له رسمي اډې راوستې نه... بس پر لویه لار مو ورسره خبره وکړه او را روانه مو کړه بیک مې شاته ډاله کې کېښود .

د کښتۍ منځ کې سوچونو واخستلم اوس به څه کېږي فرخندې او سیمین ته مې وویل چې بیک رانه په موټر کې هېر شوی او هرڅه پکې دي.

هغوی همدومره وویل: ((وای چرا؟ الی چطور مېشه))،بس نور نو په خپله نندار ه بوختې شوې او کیسه کې مې هم نه وې ،چاره نه وه خپله مې خپل زړه ته ډاډ ورکاوه دومره پیسې راسره جېب کې وې چې یو څه چاره پرې وکړم ،پاسپورت او یو h.t.c موبایل راسره جېب کې و چې د انټرنېټ لپاره هم کارېده لویه اندېښنه مې دا وه چې له جامو او مقالو سره به څه کوم هلته خو ټوله دریشي او پطلون دی دا جامې خو هر ومرو خېرنېږی دلته افغان ګنډونکي یا نشته او که شته زه یې څه پېژنم په ترکیه کې مې ملګري وو خو د هغوی د ټیلیفون شمېرې او ادرسونه هم په همدې بیک کې وو که پطلون واغوندم خلک به څه وایي. خیر هغه د ډیل کارنګي په خبرو مې زړه ته ډاډ ورکړ چې که هرڅومره خفګان وکړم له لوښې تویې شوې شیدې نه راپورته کېږي نو ښه ده چې فکر وکړم هېڅ هم ندي شوي. په یوه ساعت کې مې ځان بېرته پاچا کړ پیسې لرې ،پاسپورت لرې، h.t.c فون لري ټولو ښارونو ته دې ټکټ دو طرف ریزرف دی چې جامې دې خیرنې شوې خیر دی د خوب جامې واغونده او هغه هوټل ته د وینځلو لپاره ورکړه ډېر تینګار پرې وکړه چې ژر یې درکړي او ته تر هغې له خونې بهر مه وځه.

په لږ وخت کې مې هرڅه هېر کړل خو سیمین په لیدلو مې دامتل سترګو ته ودرېدړ ښتیا چې : ((پردی غم له واورو سوړ وي))

ګوره د سیمین او فرخندې زما بکس په یاد هم ندی او پخپلو مزو کې ډوبې دي.

هڅه مې وکړه چې بیک هېر کړم خو دې ته مې هم هیله وه چې چلوونکي خو ژمنه کړې چې اته بجې راځي ،ښایي هغه صادق او مسلمان شخص وي او بیک راوړي که صادق هم نه وی ښایي د موټر په ډاله کې بیک ته یې پام نه وي او راشي کله کله به مې هېر شو خو پرېشاني یې وه.

کښتۍ د استانبول منځ کې سمندر کې روانه ډېره وړاندې لاړه یو هوایي پول مخ ته راغی ډېر لوړ او ډېر ښکلی وو د سمندر اخوا د ېخوا یا شمال- جنوب کې غونډیو ته ورته پیاوړې پایې لګول شوې او نور پول په قوي کېبلونو تړل شوی وو د پول اوږدوالی به شاوخوا دوه کیلو متره وه خو په همدومره فاصله کې یې پایه یا ستن نه درلوده او پول هوایي ځوړند وو.

وروسته پر همدې پلونو تېر راتېر شو ،څلور سړکونه یې درلودل دوه له یوې خوا او دوه له بلې خوا نور هم وړاندې لاړو همداسې یو بل پول مخ ته راغی کښتۍ له همدې پله سره بېرته را تاوه شوه ورو -- ورو خپل لومړني ځای ته راغلله په سمندر کې څو همداسې سیلاني

کښتۍ نورې هم روانې وې ،له کښتۍ ترښکته کېدلو وروسته تر پله لاندې او د سمندر د پاسه جوړشوي بازارته د ډوډۍ خوړلو لپاره لاړو هلته هم ښکلي کتار هوټلونه وو ،د هر هوټل شاګردانو خلک په پوره مهارت ځانته جذبول، لاره یې نیولې وه موږ د کبانو فرمایش ورکړ ،خو ترڅو چې کبان پخېږي او ډوډۍ تیارېږي باید لمونځ وکړو ، د اوداسه د ځای پوښتننه مې وکړه خو د ددې کار لپاره ځانګړی ځای نه و بالاخره د یو هوټل په تشناب کې مې په زحمت اودس وکړ.

له څو هوټلیانو مې وغوښتل چې که د لمانځه لپاره ځای راکړي خو هغوی بخښنه وغوښتله او د مسجد ادرس یې راکړ ،مسجد د سمندر ترڅنګ د پروت سړک جنوب خواته و او د سړک لاندې لار ورغلې وه د مسجد ترڅنګ پخوانۍ کلیسا وه پوه نه شوم چې شاړه به وه او که فعاله ،مسجد څه کم څلور سوه کاله پخوا جوړ شوی و، زموږ ملګری محمد حکیم بشارت چې له هند څخه راستون شو نو په پژواک خبري اژانس کې به یې ما او نعمان دوست ته د یو مسجد د ښکلا چې دده د حیرانتیا لامل شوی و صفت کاوه په صفت کې په وجد راغی ویل یې: ((عجیبه خو داده چې دا مسجد څلورسوه کاله پخوا جوړ شوی او هغه هم مسلمانانو جوړ کړی دی)).

دا مسجد د ترکي مهندسۍ ډېره ښکلې او نادره نمونه وه همدلته مې دوه رکعته لمونځ وکړ، په مسجد کې ګڼو ښځو هم لمونځ کاوه د سمندر پر غاړه مې چې پخپل درې ساعته ژوند کې د ترکي انجونو

ازادي، تنګ پتلونونه ،تک سپین لوڅ ورنونه ،څنګلي او په عام بازار کې د یو بل ښکلول ولیدل نو د اسې مې و انګېرله چې دلته نو مسلماني ډېره کمزورې شوې خو چې په مسجد کې مې ښځینه مسلمانانې که څه هم شمېره یې کمه وه ولیدلې بېرته ډاډه شوم.دلته ورځ اوږده وه تر اوه نیمو بجو پورې د مازیګر لمونځ کېده.

له ډوډۍ چې فارغ شو پاوکم اته بجې وې، زما خپل بیک ته سودا وه هماغه ځای ته ورغللم چې له ټکسي چلوونکي سره مو ټاکلی و ،زما لا پام نه وو چې هماغه موټر چلوونکي رابانددې غږ کړ، .Mr Haji I am here ،(ښاغلی حاجي زه دلته یم) په زړه کې خوشحاله شوم خو غوښتل مې خپل خفګان او اندېښنه له هغه پټه کړم هغه دستي راته وویل چې بیک دی په موټر کې دی ماهم دومره ورته وویل thank you:(مننه).ویې ویل چې ملګري دې چېرې دي ماورته وویل اوس راځي اته بجې شوې خو ملګري مې یو هم نه ښکارېدل مار خوړلی له پړي هم وېرېږي زړه مې نه کېده چې ټکسي پرېږدم او هغوی پسې لاړ شم، خیر له ځان سره مې وویل چې که چېرې دې سړي ستا بیک پټاوه نو بېرته درته ولې راته. له شرمه مې بیک هم ونه غوښت په همدې ډاډ ملګرو پسې لاړم استاد قویم او فرخنده مې وموندل ،سیمین نه وه هغوی ویل چې سیمین له دوی هم ورکه ده په لوی بازار کې ورپسې ګرځو خو هغه نه لیدل کېږي ،دلته ټکسي والا وارخطا دی ما ټکسي والا بوخت کړ کله هغوی پسې ورځم او کله ټکسي ته

راځم، بالاخره هغوی هم پنځه ویشت دقیقې وروسته راغلل او بېرته مو هوایي ډګر ته حرکت وکړ لار دوطرفه وه ددې لپاره چې بېرته هوایي ډګرته لاړشو. نو باید په سمندر تېر شوي پله واوړو. همداسې وشول له پله تېر شو لږ نور هم وړاندې لاړو هلته په یوه چوک بېرته خپل لاس ته را واوښتو ،په ترکیه کې ترافیک د افغانستان په څېر په ښي لاس دی پر پله ډېر ترافیکې بیروبار و ،

انجلۍ د یار په ننداره شوه ...

موږ باید کم ترکمه نهه بجې د اتاترک په نړیوال هوايي ډګر کې وای، خو ترڅو چې بېرته پرپله راتاوېدو او هغه ځای ته را ورسېدو له کوم ځایه مو چې حرکت پیل کړی وو نو پنځلس دقیقې یې ونیولې همدلته شل کم نهه بجې شوې موږ ته نه د کورنیو الوتنو ترمینل معلوم وو نه مو بورډینګ پاسونه اخستي وو او هلته هم باید دافغانستان په څېر مسافر له الوت څخه دوه ساعته وړاندې هوايي ډګر ته لاړ شي لس بجې یا د الوت وخت شېبه په شېبه را لنډېږي او بیرو بار ډېرېږي.

ډرېور مو پوه کړ چې لس بجې زموږ الوت دی او دی باید وروستی کوښښ وکړي چې وخته مو ورسوي ، له چیلي څخه مې مننه وکړه چې بیک یې راووړ سوچونو واخستلم چې ولې یې بیک راووړ ایا دا ښه مسلمان دی؟ د ترکیې نوم نه بدوي او وطنپاله دی؟ داسې خو هم نده چې په ډاله کې یې بیک ته پام شوی ندی که داسې وای نو ولې یې له مخامخ کېدلو سره دستي راته د بیک د شتون وویل ښایې هغه فکر کړی وي چې موږ یې د موټر د پلېټ نمبر اخستې او پیدا کولی یې شو یا.....

په بیروبار کې ونښتو ټول یو بل ملامتوو چې ولې مو ټکسي ناوخته (اته بجې) را وغوښت ما ته غوسه هم راتلله چې سیمین ولې کوم شل دقیقې ورکه وه موټر د مېږې په پښو روان دی ډرېور ډاډ راکاوه چې دا بیروبار هر ماښام وي خو د کبانو تر بازاره اخوا بیاختمېږي.

د کبانو بازار ته لا نه وو رسېدلي چې ساعت پاو کم لس بجې وښودې له دې بازاره چې دا هم د سمندر پر غاړه دی اخوا هم بیروبار و نورنو الوت ته له رسېدلو نهیلي شو خفه وو چې قونیې ته به څنګه ځان رسوو ؟ کله کله ځان پورې په کړس کړس وخاندو فرخندې وویل چې له استانبول څخه قونیې ته په موټر کې دولس ساعته لاره ده همدا اوس ټکسي نیسو او روانېږو ځکه چې سباته رسماً پروګرام پرانستل کېږي.

کله به فرخندې پر سیمین او کله به سیمین پرفرخندې ملامتي اچوله خوماورته وویل چې دواړه دسمندرپه ننداره شوئ داټپه مې ورته ووېلې:

(انجلۍ د یارپه ننداره شوه

دپلارپرتوګ یې په سوباړو وشکونه)

کله مو ویل چې که په نورو هوایي کرښو کې ارجنټ (ضروري) ټکټ ومومو هغه به واخلو ددوی دېته هم اند ښنه وه چې د ترکش

هوايي کرښې دپروګرام له مخې ددوی بکسونه او بيکونه دلس بجو
په الوت کې قونيې ته ليږل کېدل هلته دپروګرام د مسؤولينو لخوا
زمونږ هرکلي ته مېلمه پالان او موټر راليږل کېدل له مونږ يو سره هم د
ترکيې سيم کارت نه وو چې په قونيه کې له کورښو سره اړيکه ونيسو
اوله ستونزې يې خبرو کړو ، داړيکو بله مرجع هم نه وه.کله به سړک
خلاص و نو چيلي بېچاره به په يوسل او لسو کې هم ته شل باندی لس
بجې هوايي ډګر ته ورسېدو د کورنيو الوتنو ځای او ترمينل له
بهرنيو بيل او ترمنځ يې سړک دی، چيلي همدلته ښکته دترکيې
هوايي کرښې ته ژر ژر لاړو ماموړينو ته موټکټ ورښکاره کړ خو
هغوی وويل چې دا الوتکه خو په خپل وخت الوتې او تاسو خپل
الوت له لاسه ورکړی دی، خفه شو ديوې غرفې شاته يوه تنکۍ ښکلې
پېغلوټه ناسته وه مونږ ويل راځئ له همدې سره مشوره وکړو هغې ته
مو د اکيسه وکړه دستي يې چيرته زنګ وواهه له ټيليفون وروسته
يې له مونږ څخه ټکټونه وغوښتل مونږ ترې وپوښتل چې څه يې کوي
ويې ويل لس باندې دولس بجې بل الوت دی هغې کې مو ليږم له
خوشحالۍ نه په جامو کې نه ځايېدو ،وينه راکې وغوړېده، سيمين
او فرخندې خوله يوبل څخه لاسونه تاو اويوبل ښه ډېر ښکل کړل او
ښه د زړه له اخلاصه يې وخندل بورډينګ پاسونه مو واخستل او له
غرفې را ستانه شو، په همدې خوشحالۍ کې وو چې سيمين ناڅاپه
وارخطا شوه: ((اوف اوف اين چې شد اين چې شد)) ويل يې پيل

کړل لامل مو ترې وپوښت ویل یې چې کورتۍ یې د جېبونو له سامان سره ترې په موټر کې پاتې ده په منډه بهر سړک ته ووته کوم لس دقیقې وروسته بېرته تشه راغلله ویل یې ټکسي تللې ده، ښه مو ورپورې وخندل خو ویل یې پیسې یې پکې نه وې ما ورته وویل چې الوت ته کوم یونیم ساعت پاتې دی ځئ چې کوم نږدې بازار وګورو هغوی وویل چې دا شرم او خفګان مو کم دی چې بیا وځو، خوزه ووتلم ټکسي ته مې وویل چې یو ساعت وخت لرم او په بازار کې مې وګرځوه همدا سې وشول چې بېرته راغللم او د الوت ځای مې پیدا کاوه نو څه کم دولس بجې وې لږ نه وم ناست چې الوتکې ته یې د ختلو وویل الوتکه په خپل وخت والوته شل باندی یوه بجه قونیې ته ورسېدو زما بیک خو راسره و خو ملګرو مې چې د قونیې په هوایي ډګرکې د سامان د وتلو پر ګرځنده پلاستیکي پټۍ خپل سامان هرڅومره وکوت څه یې ونه موندل د هوایي ډګر مسؤولینو ته یې د خپل سفر د ځنډ او اوس د سامان د نشتون وویل ټول خلک له ترمینل څخه ووتل ما هم له دوی سره لږه منډه وکړه خو سیمین او فرخنده دومره زړورې وې چې زما مرستې ته یې اړتیا نه وه.له نیم ساعت وروسته څرګنده شوه چې د دوی بکسونه لاهم ندي راغلي، له استانبول سره له اړیکې وروسته ورته وویل شو چې په سباني الوت کې به یې راولېږی خو په دې نیم ساعت کې پر دوی ښه مړګ او دبیکونو ورکېدلو وېره تېره شوه.

قونیه

قونیه د ترکیې له ۸۱ ولایاتو څخه تر ټولو لوی ولایت دی چې مرکز یې هم (قونیه) نوم لري قونیه ،داناتولي په برخه کې دی پراخوالی یې ۳۹۰۰۰ زره کیلومتره مربع او نفوس یې په ۲۰۱۱ کې ۳۹۸۰۰۰ تنه دي.

ډېر او سېدونکي یې کردان دي دا ولایت د اناتولي د نظام نقطه ده.

دا ښار په تاریخ کې د ریکونیون ،ایکویلام، او استاکونا په نوم هم یاد شوی دی،دیاقوت حموي او معجم البلدان په وینا افلاطون هم همدلته ښخ دی.

د تاریخپوهانو په اند په قونیه کې دمدنیت له مهال څخه پخوانۍ نښې اوس هم شته دي په دې وخت کې نیشولتک ،کالکولیتک او برنزو کلتورونه لیدل شوي دي. لرغونپوهانو په قونیه کې د نیئو لیتک د پیر یا له میلاد څخه (اوه زره کاله پخواني)اثار موندلي دي.

د قونیې تاریخي ځایونه چې ډېریې مورږ ولیدل عبارت دي له د مولینا له مزار، او موزیم،د شمس الدین تبریزي مسجد او مزار، چیني اثار، د شرف الدین مسجد ،پنځه مناره موزیم،علاؤ الدین مسجد ،عزیزیه مسجد ، د سلطان سلیم مسجد ، د لرغون پېژندنې

مـوزیم ، د انتـوګرافي مـوزیم، د قوبـون اوغلـي مـوزیم، د یوسـف اقاکتـابتون ،د مرامرباغونه، سله، کلسـترا ،ګـوک بـورت چاتالـه هوبوک، دا شرف اوغلی مسـجد ، دفا سـله مجسـمه، دقبادیـان آبـاد ، سرای افلاطون ،سیناري او اف شهر.

زموږ هرکلي ته د لس بجو الوت ته راغلي مېلمه پال لاهم لـه موټر سره موږ تـه ولاړ و لـه هغـه سره پـه موټر کې سپاره او دقـونیې ښار خواته چلتېن ګارډن هوټل ته وخوځېدو دشپې څه باندې دوه بجې وې چې چلتېن ګارډن هوټل تـه ورسېدو د هوټـل عمليې زمـوږ بکسـونه تـر رسپشـن پـورې ورسول د ننه راتـه ځوتنه هرکلي تـه ولاړ و داټول زمـوږ کوربانـه و خـو لامونـه پېژنـدل یـو یـې ځـان کرسـتوفر او یـوې ځـوانې مېـرمن ځـان کیلـي معرفـې کـړ ،رسپشـن یـاد هرکلـي ځـانګې تـه مـو پاسپورټونه ورکړل هغـوی هم موږ تـه لـه پخـوا د ریزرف شـویو خونـو کیلي ګانې (چابیانې) راکړې.

له امریکایي کوربنو سره مو یوه شېبه بنډار وکړ له هغـوی سره پـه چمن کې پر څوکیو کېناستو ، دلتـه دوه تنـه ایرانیـان محسـن او شـغله هم وو پر مېز د شرابو کتار بوتلونـه ایښې و موږ تـه یـې هم ګیلاسـونه ډکول خو چې ، ګیلاس یې را وړاندې کړنو موږ ترې بخښنه وغوښتنه د سـحر د ناشـتې ځـای یـا رسـتورانت او د سـحر نـۍ د پیـل او پـای پروخت یې پوه کړو دوی خپل خُمار ماتاوه موږ ستړي وو د استراحت

اجازه مو تري وغوښته او وموټاکله چې سبا نهه بجې به ټول په ګراونډ یاد هوټل دهرکلي د څانګې ترځنګ راټولېږو.

زما دخونې شمېره ۳۳۴ وه ښېګڼه يې داوه چې دهوټل شمال ته په دريم پوړ کې لومړۍ خونه وه چې کړکۍ به مې پرانيستې نو دقونيې ښکلې ښار به مې ليده.

سترې وم ويده شوم پر وخت نه پوهېدم خو زه عادت يم چې د سحر لمانځه وخت شي نو اتومات وېښېږم چې کله راوېښ وم نو اودس مې وکړ ماويل راځه چې هر وخت وي لمونځ وکړه قبله مې هم نه پېژنده له فکر کولو وروسته مې يو خوا وټاکله خوښه و ډېر توپير پکې نه و.

د اکثرو اسلامي هېوادونو په لويو او عصري هوټلونو کې جای نماز ايښې اود قبلې خوا يې په يوه غشي نښه کړې وي خو دلته نه جای نماز و اونه يې دقبلې خوا په نښه کړې وه.

به سبا يې د هوټل په منيجر پسې ورغللم ورته مې وويل چې دعثماني خلافت په مرکز او مشهوراسلامي هېواد ترکيه کې مو دهوټل يخچالونه او مېنو بارونه له شرابو ډک کړي دي خو په خونه کې مو نه جاينماز شته اونه مو دقبلې خوا معلومه ده ورته مې وويل پر دې هم سر خلاص کړه چې دلته شراب د هر سړي ضرورت نه وي، بلکې ځينې لمونځ هم کوي په ټوکه مې ورته وويل چې ترڅو مو په هره خونه کې جای نماز ايښې نه وي او دقبلې خوا مو په غشو يا

وکتورونو معلومه کړې نه وي نو زما اعتصاب به جاري وي، هغه چې زما افغاني او کليوالي جامو او تور واسکټ ته وکتل په خندا شو ويل يې همدا نن داکار کوو خو ګوره مور د هوټل په ځمکتلي کې دلمانځه لپاره ځای لرو.

چې هلته ورغللم نو په يوه کوچنۍ عادي خونه کې جاينماز هوار وو نو رنه د اوداسه ځای و نه محراب نه مسجد نه..... خو په هوټل کې هر ډول شراب ښه پرېمانه موندل کېدل آن يو کوچني بوتل عادي کوکاکولا په ۸ ليرو خو يو بوتل شراب په ۲ ليرو و.

له لمانځه وروسته بېرته ويده شوم د مبايل زنګ مې اتو بجو ته برابر کړ ،له ويښېدلو وروسته د لمبلو لپاره تشناب ته ننوتلم د تشناب سېستم ډېر عصري وو د اوبو د تودوخې د معلومولو لپاره په شيشه کې ستن نصب وه دانو ستا خوښه وه چې اوبه څومره ګرمې کاروې؟ خوزه پردې نه پوهېدم چې اوبه څنګه معتدلې او کارولو ته چمتو کړم خير پرتوکمو مې لاس وهل پيل کړل اخوا تاو کړه د ېخوا تاو کړه اخر مې چل زده کړ هلته داسې نده چې ديخو اوبو ځانته او دګرمو اوبو ځانته نل وی او دواړه تاو راتاو او معتدلې اوبه برابرې کړه هلته به ورته ليکل کوې او درجه به په ليکلو ټاکې او بيا به کمانډ ورکوی.

د استنجا لپاره نه کوم پايپ (نل) وو او نه کومه لوټکه (کوزه) حيران وم چې دا خلک دلته څنګه استنجا کوي کله خومې ويل دوی به

ښایي پر کاغذ اکتفا کوي او یا به ژر ژر لامبي ،خیر ځانته مې قناعت ور کولی و نشو اخوا د ښخوا مې کتل او لاس وهل مې پیل کړل ترڅو مې ولیدل چې هلته نه نل، نه لوټکې او نه لاس ته اړتیا شته ده ،بلکې د ننه په کمود کې اسان او بریالی سستم نصب دی او د ېوې توکمې په وهلو د رته خپله استنجا کوي.

له لمبلو وروسته مې د هرکلي او معلوماتو ځانګې ته فون وکړ چې جامې راته او تو کړي درې د قیقې وروست یوه انجلۍ راغلله جامې مې ورکړې او ورته مې وویل چې شل د قیقي وروسته مې پکار دي هغې په اشاره پوه کړم چې له یو ساعت وړاندې یې راوړلی نشي، او که ژر مې پکار وي نو خونه کې او تو او قاتکې مېز شته دی ماهم ورسره ومنله ورته مې وویل دادوه جوړه ته او تو کړه او زه به ژر دلته بله جوړه اتو کړم ،ایله ایله مې نهه بجې ځان ښکته کېدلو ته برابر کړ.

چې لاندې لاړم درې تنه ملګري مې راغلي وو له هغوی سره ستړي مشي هم څو د قیقې وخت ونیوه څه باندې نهه بجې چې رستورانټ (خوړنځي) ته لاړم خو وخت پوره او رستورانټ تړلی و، وږی تږی راتاو شوم په کانټین کې مې یو جوس واخست خوبیه یې د جوس ترڅنګ د شرابو له ایښی بوتل څخه لوړه وه؟

هیچ مولینا نشد مولای روم

پاو باندې نهه بجې د سفر ۱۸تنه مېلمانه او درې تنه کوربانه په یو کاسټر او مرسدیز موټر کې د حضرت مولنای روم روضې ته روان شوو.

روضه له هوټل سره ډېره نږدې ښایي یو کیلو متره کې وه خو موږ نابلده و.

له روانېدو وړاندې د سفر ټول ملګري یوبل ته معرفي شو موږ د یوبل سوانح مخکې هم لوستې وې ځکه د سفر کوربنو پرې ډېره خواري کړې وه او ټولو ته یې لېږلې وه خو اسم مو له مسمی سره نه پېژنده.

د حضرت مولنا جلال‌الدین بلخي رومي د مزار په دروازه کې ډېر بیر وبار و، په دروازه کې ننوتلو زحمت او حوصله غوښته زموږ کوربنو موږ ته ټکټونه واخستل ،تالاشي عامه ،سخته او کمپیوټري وه. د مولنا د مزار محوطه پراخه او لوی کمپلکس دی ، پراخه له ګلونو ډک چمن او سړکونه لري ،چې ورننوځې نو ښي خواته دې د یوې نږېدلې ودانۍ پر پاتې شونو چې اوس یې ایله یو متر بنسټونه پاتې دي سترګې لګېږي.دا هغه کور دی چې د مولنا پلار مولنا محمد بن حُسین خطیبي د کرمان له ښار تر راستنېدلو وروسته جوړ کړ او د

ژوند تر پایه پکې او سېده. مولنا هم د ځوانۍ شېبې همدلته تېرې کړې دي. په دې ځای کې د کور نقشه لا هم پر ځای ده، کوټې، تشناب ......هر څه پېژندل کېږي.کور بنو راته دا کور ښه تشریح کړ. له دې ځایه مزار ته ور روان شو خو ټېل ما ټېل او بیرو بار زیات دی. مزار او موزیم بیا د دې محوطې د ننه په بله محوطه کې پراته دي او مزار بیا ځانته ودانۍ او دوه دروازې لري. په دې توګه باید تر مزاره له څلورو دروازو ورتېرشې. د زیارت کوونکو ډېره برخه ښځې او نجونې وې. د مزار خونې ته له ننوتلو وړاندې د لومړۍ دروازې تر څنګ په لویو لویو ظروفو کې هغه پلاستیکونه پراته دي چې د بوټانو له پاسه اغوستل کېږي او د همدې غرض لپاره جوړ شوي. د همدې لومړۍ دروازې تر څنګ د اوداسه ځای مو د بیا راټولېدلو لپاره وټاکه. پلاستیکونه مو د بوټانو له پاسه واغوستل او ننوتلو. له دروازې د ننه ښي خواته د مولنا د طریقې سمبول خو پګړۍ ایښې وې ورسره جوخت بله دروازه وه، له هغې چې ننوتلو نو شاوخوا ټول لوی او واړه قبرونه و،دا ټول په یوه نقشه،. شین رنګ ورکړل شوی او شنې پردې پرې غوړېدلې وې. دمولنا له مور پرته د هغه ټوله کورنۍ همدلته دفن ده.مورږ ته مخکې ویل شوي وو چې دلته کېمرې راوړل او عکاسي منع ده. خو موږ له ځانه سره وړې وې، هلته مو عکاسي پیل کړه خو چې د مولنا د قبر عکس مو واخست نو پولیسو مخالفت کاوه خو بیر وبار ډېر وو په پټه او ښکاره عکاسي کېده ما هم ترې څو

انځورونه واخستل. دننه محوطه کې چپ لاس ته د مثنوي معنوي او بل ځای کې د قران عظیم الشان د خطي نویو او زړو نسخو ننداړتون وو، د بیرو بار له امله چاته د کتلو نوبت په اسانۍ نه ورته، یا به یې له کتلو تیرېدې او یا به دې له نجونو او ښځو سره ځان مښل منل. پولیس هم د نظم په مخنیوي کې ناکام وو خو ما ټول ولیدل او انځورونه مې ترې واخیستل. د ودانۍ دواړه دروازې د لرګي او په پخوانۍ بڼه جوړې شوې دې. له دې ځایه چې ووتلم نو د وعدې ځای ته ورغللم هلته له یو دوو تنو پرته څوک نه وو، شاوخوا په کوم شل پنځه ویشت خونو کې د مولنا موزیم جوړ شوی دی، د هغه جامې ،بوټان ،پګړۍ ،د تصوف مجلس مریدان، په هر حالت کې د ذکر بڼه، د هغه وخت کاربدونکې توکي .....ددې ټولو لیدلو او انځور وېستلو رانه ډېر وخت ونیوه یو دوه ځله د وعدې ځای ته راغللم خو ملګري مې ټول نه وو راغلي بېرته لاړم د موزیم پاتې برخې مې هم وکتلې،د هغې ځوانیمرګې شاعرې شهزادګۍ قبر مې هم ولید چې څه باندې اته سوه کاله پخوا وفات شوې. ددې شهزادګۍ او زمونږ د بلخي رابعې بر خلیک سره ورته وه. د عاطفې او جذباتو سمندر مې طوفاني شو. زمونږ شهزادګۍ (رابعه)خو یې ورور په حمام کې ووژله او په خپلو وینو یې د حمام دیوالونه په شعرونو سره کړي وو. خو نه پوهېږم چې ترکۍ شهزادګۍ چا ووژله او بکتاش یې څوک وو .کله چې د وعدې ځای ته راغللم نو یو ملګری مې هم نه وو. فکر مې وکړ چې هغوی

رانه بهر تللي دي، اخوا د ښخوا مې ډېر ولټول خو نه وو. بهر راووتلم هلته هم نه وو ، هغه موټر مې هم سم نه پېژندو او نه په هغه ځای کې ولاړ وو چې موږ يې راوستي وو. ټيليفون هم راسره نه وو چې له چا سره په اړيکه کې شم خفه او حيران وم. د ښته خفه نه وم چې ځای به پيدا نکړم ،ځکه هرې ټکسي اړوند هوټل ته ببولی شوم خفه د ښته وم چې ټول ملګري به راپسې ګرځي. او يا به ورته نا منظم او نا همغږی ښکاره شم. د مولنا مزار او پارک دوه دروازی لري لوېديځه يې چې د ننوتلو ده قوي کمپيوټري تالاشي هم په کې کېږي او بله سويلي ياد وتلو دروازه ده. دوه درې ځله دې او هغې دروازې ته ولاړم. لوېديځې دروازې ته مخامخ د قونيې ښارترټولو لويه هديره ده چې احاطه ترې تاوه وه. قبرونه يې په يوه نقشه منظم ، پر ونو پوښلي او سرکونه پکې غځېدلي وو. زه دې هديرې ته ورغللم انځورونه مې ترې واخيستل ،بېرته راغللم سويلي دروازې ته مخامخ رستورانت ته ورننوتم کافي مې راوغوښته ،يوه کوچنۍ پياله چې ايله دوه غړپه کېدله په درې لېرې يا شاخوا سل افغانۍ وه. بېرته بهر راووتللم دلته د مريو انتيک غاړکۍ ،تسبې،د مولنا له قېمتي کاڼو او غميو جوړې مجسمې خرڅېدلې دلته مې شيان کتل چې کيلي رابانديې غږ کړ ،ګورم چې ډېر ملګري مې همدلته دي چې ورغللم نو پوه شوم چې له ما پرته دوه درې ملګري لا هم نادرکه دي. خير دولس نيمې بجې ټول پوره او پلې د زاړه بازار کتلو ته ور روان شو. د قونيې زوړ بازار د

مولنا مزار ته نږدې دی دلته مو يو تاريخي مسجد چې څلور نيم سوه کاله پخوا جوړ شوی وو وليد. ما د بيو د معلومولو لپاره په دوکانونو کې ډېر شيان بيه کړل خو نرخونه ډېر لوړ وو مثلاً يو ګرام عربي سره زر په (۸۴) ليرې و چې څه کم ۲۹۰۰ افغانۍ کېدلې په داسې حال کې چې په همدې وخت کې په افغانستان کې همدا زر يو ګرام په ۲۲۰۰ افغانۍ و.

يو موچي مو وليد خو د افغانستان تر موچيانو ډېر عصري وو يوه ښه چوکۍ يې ځانته ايښې او بله يې مراجعينو ته بکس يې هم لوکس او د موچيتوب لپاره جوړ شوی وو. يوه جوړه بوټان يې په دوه نيم ليرو يا ۸۵ افغانيو رنګول. تر څه کم دوه بجو د قونيې په زاړه بازار کې چې اوس ډېر عصري او د لوړپوړيزو ودانيو لرونکی دی وګرځېدو قونيه هم پراخه سړکونه لري او ښکلې او پاک ښار دی. کوربنو موټر هملته بازار ته راوغوښتل او هوټل ته روان شو. له مهال وېش سره سم زمونږ ننني غرمه پر کوربنو وه او بايد له دولس نيمو تر يوې نيمې مو خوړلې وای خو موږ څه کم دوه بجې هوټل ته راورسېدو. لومړی خپلو خونو ته لاړو او و مو ټاکله چې دوه بجې به تول راځو او ډوډۍ به يو ځای خورو. په لومړي پوړ يا ګراونډ (ميدان) کې ښکلی د سيمينار سالون وو همدلته مو خوندوره ترکۍ ډوډۍ چې سوپ، کباب، وريجې، قورمه، فيرني، سلاد او مشروبات پکې وو وخوړه د مهالوېش له مخې مو بايد يوه نيمه بجه د مولنا په اړه خپلمنځي بحث پيل کړی

وای خو سم عملي نه شو ،شاوخوا درې بجې مو بحث پیل کړ ،د بحث ژبه ډېره انګلیسي وه خو فارسي هم پکې وه بحث تر شپږو بجو اوږد شو. په دې بحث کې د مولنا پر ژوند او فن بحث وشو.

صوفيانه رقص او سماع

له بحث وروسته يو ساعت دمه وه او اوه بجې مو بايد د ماښام ډوډۍ په خپل لګښت خوړلې واى او پاوباندى اوه بجې د مولنا کلتوري مرکز ته د سماع او صوفيانه رقص د ليدلو لپاره تللي واى .خو موږ ماړه وو .ومو پتېيله چې له پروګرام څخه تر راستنېدلو وروسته ډوډۍ وخورو. پاوباندي اوه بجې چې لابي يا د هوټل د هر کلي د ځانګې خواته راغللو نو ملګري مو کم راغلي وو ما د لمانځه د ځاى پوښتنه وکړه .د هوټل ځمکتلي ته يې لاس ونيوه هلته دوه خونې يوه د نا رينه اوبله د ښځينه وو د لمانځه لپاره بېلې شوې وې .له لمانځه چې راغللم خبر شوم چې پروګرام بدل شوى او موږ بايد اته نيمې بجې د مولنا کلتوري مرکز ته روان شو .دا ځکه چې هلته د ذکر او سماع پروګرام نهه بجې پيلېده .موږ ګومان کاوه چې د مولنا کلتوري مرکز به له هوټل څخه لېرې وي او په موټر کې به ورځو. خو دا مرکز د هوټل په شاوخوا سل متري کې و او د دواړو پارکونه سره نښتي وو. د مولنا کلتوري مرکز ډېر ښکلى او ډېر لوړ جوړ شوى دى ګنبدي بڼه لري او ډېر لوى او ګران بيه قنديل پکې ځوړند دى. په يو وخت کې شاوخوا پنځو زرو تنو لپاره ځوکۍ لري .هلته هر څوک

کمپیوټري تالاشي کېده. موږ چې ورغللو نو نږدې څوکۍ ټولې ډکې وې خو زموږ لپاره په منځ او ښه ځای کې څوکۍ ریزرف شوې وې .موږ ته لا د مخه په مهالوېش کې ویل شوي وو چې دلته عکاسي او د کیمرو وړل منع دي خو ما او ځینو نورو له ځانه سره کیمرې وړې وې .لومړی مو په پټه عکاسي کوله خو ومو لیدل چې دا منع ډېره جدي نده، بیا مو د کیمرو فلشونه هم خلاص کړل ،څوکۍ ټولې ډکې شوې ان ځینې ولاړ پاتې شول نهه بجې څوارلس تنه ستیج ته راغلل ،څوک د ارمونیې ،څوک د رباب ،څوک د ډول ،څوک د بینجو ،څوک د سیتار شاته کېناستل.یو ځوان راغی په ترکي ژبه یې ډېره احساساتي وینا وکړه چې څو ځله د ګډونوالو په تودو چکچکو بدرګه شو .ورپسې هال ته ۴۰ تنه ښکلي ځوانان چې د مولنا په تقلید شنې پګړۍ یې تړلې وې.د ترکانو ځانګړې وربښمیو ته ورته چپنې او سپینو ته ورته زېړچکې اوږدې جامې یې پر تن وې دننه هال ته راغلل او د هال ښي خواته لکه د لمانځه قعده په یو صف کې کېناستل څو شېبې وروسته د مولنای روم د طریقې سجاده نشین او ددوی پیر په داسې حال کې هال ته راننووت چې چکچکو هال لړځاوه او دا ځلو ښت تنه او هغه نور ۱۴ تنه ټول ورته لاس په سینه ودرېدل.ددې سړي مخ ته رڼا روانه وه.خو هېڅ نه لیدل کېده چې دا رڼا له کومه رالوېدلې.دوی خلکو ته دا تأثر ورکاوه چې ګویا دا رڼا او دا نور له همده سره تړلي دي ځکه یې هېڅ مدرک نه ښکارېده ،دې شخص چې

چپن او پګړۍ يې د هغو نورو په رنګ خو د جامو رنګ يې بدل و دومره لنډه ږيره يې درلوده چې ايله د ګوتو په څوکو کې نيول کېده .لږ وروسته همدې ته ورته يو بل تن هم هال ته راغی خو ښکارېده چې د هغه رتبه له ده ټيټه وه دا دواړه په ټول هال کې وګرځېدل وروسته په ځانګړي طرز سره اذکار پيل شول. دا څلوېښت تنه لومړی په ناستې خوځېدل وروسته يې چپنې ځای پر ځای کېښودې او پاڅېدل لومړی هر يو له يوې مخې په ترتيب په ځانګړي انداز ورو ورو روان شول او چې د پير څنګ ته به ورسېدل نو ښي خواته به تاوا وپه نڅابه شو . همدا ډول ۴۰ واړه په نڅا شول عجيبه ده هر يو به کوم ۴۰ـ۴۵ دقيقې په همدې يو اړخ تاوېده چې نه به يې سر ګرځېده ،او نه به لوېده او نه به يې په حرکاتو کې کوم بدلون ليدل کېده.لکه په کمپيوټر يې چې تاووي.له ۴۰ـ۴۵ دقيقو نڅا وروسته ټول د خپلو چپنو خواته يو يو راغلل ،ودرېدل بيا په بل ترتيب همدې پير ته چې خپل ځای يې بدل کړی وو په داسې حال کې چې لاسونه يې د سينې له پاسه د اهل حديثو په څېر تړلي وو راتلل دده لاسونه به يې ښکل کړل او بيا به ښي خواته تاوشو اوتر ۴۰ـ۴۵ دقيقو پورې به يې په همدې يو اړخ موسيقۍ ته تاوېدل بالاخره څه باندې يوولس بجې اوږده دعا وشوه ،د هال څراغونه ولګېدل او پروګرام پای ته ورسېده .ما يې کوم پينځلس دقيقې ويډيويي عکاسي هم وکړه .هال يا سالون بهرنۍ برخه او ځمکتلی هم درلود ،دلته د مولنا عکسونه ،د مولنا له

انځورونو جوړ کيلي بندونه ،قلمونه ،ميناتوري او ډول ډول شيان د ښځينه او نارينه پلورونکيو لخوا پلورل کېدل. له دې ځايه شاوخوا يوولس نيمی بجې خپل هوټل ته لاړو ،خوهلته رستورانټ بند وو خو په نورو خونو کې چې مېز او څوکۍ پکې پرتې وې په نقده بيه ډوډۍ ورکول کېده ما يو ډول کباب خوښ کړ رايې ووړ دا ډول کباب ما په تهران او اصفهان کې هم خوړلی وو. کله چې يې د ډوډۍ بېل راوړ نو نرخ يې ډېر لوړ آن هغه يوه قوتۍ پېپسي چې په کابل کې په شل افغانۍ ده هلته يې رابانډی اته لبري شاوخوا دري سوه افغانۍ حساب کړې وه. زموږ سهار چای په هوټل وو چې سستم يې بوفه وو.

قره مان که قهرمان؟

له مهال وېش سره سم د مې پر پنځمه سهار پاو باندې نهه بجې لا بې ته راغللو او له دې ځايه په يوه کاستر او يوه مرسډيز ته ورته موټر کې د قره مان خواته چې د قونيې جنوب ته په اويا ميله (۱۱۵ کيلو متره) کې پروت ښار دی روا ن شو. قره مان د يونان د امپراطور قره مان بيک نوم ته منسوب د هغه د زېږېدو ځای دی چې دا مهال لوی ښار دی.قره مان بېک دلته حاکم هم و .دې ښار ته ځکه ورغللو چې د مولنا کورنۍ قونيې ته له ورتللو وړاندې همدلته اوسېده.دې ښار ته لارنده هم وايي.

له ښار څخه بهر دواړه خوا لار ،غاټولو ، د سنځلو او ،چلغوزيو ونو پوښلې کوچنۍ غونډۍ او دښتې هم شته خو تکې شنې.ټوله کرونده د نلونو په واسطه خړوبېږي، د نلونو په واسطه د کروندې خړوبول اسانه هم دي او اوبه هم نه ضايع کېږې.د لارو د سرځينو دوکاندارانو د افغان دوکاندارانو په څېر خپل ځينې توکي د سړک پر سر پلې لار ته راوېستي دي.

پر لار يو کوچنی بازار هم مخ ته راغی.پر لار څو ځايه کرنيز فارمونه او قوريې هم ليدل کېدې.قره مان د توروس غره شمال ته

واقع او د قره مان ولایت مرکز دی. په ۲۰۰۰ زېږدیز کال ددې ښار وګړي ۲۴۳، ۲۱۰ تنه او مساحت یې ۸۸۱۲ کیلو متره مربع دی خو د نفوس شمېره یې اوس لوړه ده. قره مان بیک تر ۱۴۸۲ زېږدیز کال دلته حاکم وو او تر اوسه یې هم کور شته خو داسې ښکاري چې ترمیم شوی وي، ځکه پخوانی زوړ والی ورته په هماغه پخوانۍ بڼه ندی پاتې. د مولنا جلال الدین محمد بلخی زوی سلطان ولد هم همدلته زېږېدلی دی. قره مان تاریخی ښار او قره مان بیک هم زړور او فاتح پاچاو، نه پوهېږم چې د فارسي لغت د قهرمان به له قره مان سره څه تړا و ولري او که نه دا مهال یې د قره مان نفوس اوه نیم لکه تنه راوښود، نه پوهېږم چې څومره به دقیق وي. په قره مان کې د وتلي شاعر یونس امرا زیارت ته ورغللو زموږ د کوربنو په وینا، یونس امرا د مولنا د کچې شاعر و چې په دیارلسمې زېږدېزې پېړۍ کې یې ژوند کاوه یونس امرا نالوستی شاعر وو او خپل شعرونه به یې په خپله حافظه کې ساتل. اوس د هغه دیوان انګلیسي ته هم ژباړل شوی دی. دهغه د مزار تر څنګ په ۱۳۴۹ زېږدیز کال یو ښکلی مسجد هم جوړ شوی چې اوس هم په هماغې پخوانۍ بڼه پاتې دی. په دې ښار کې په یوه کوڅه کې جوړو شویو کلیسا او مسجد ته هم ورغللو دا کلیسا چې پر چت یې د جوړې ظریفې میناتورۍ ځینې انځورونه اوس هم ښکارېدل په ۲ مه زېږدیزې پېړۍ کې جوړه شوې وه. په دې کلیسا کې مو په ولاړه یوه مشاعره هم وکړه، ناقوس یې هم ځوړند وو خو هیڅا ونه شرنګاوه ان

زمونږ ملګرو عیسایانو هم.دا مهال په قره مان کې عیسویان نشته ډېره برخه یې یونان او نورو هېوادونو ته تللي دي.دیوې متمدنې ،او متوسطې ترکي کورنۍ نمونه مو هم ولیده.دا کورنۍ په یو دوه پوړیزه کور کې اوسېده.ددې کورنۍ د ځوانانو ،پېغلو ، زړو ښځو ، کوچنیانو او سپین ږیرو نارینه وو مجسمې له پلاستیک څخه ښکلې او په ډېر ظرافت او مهارت جوړې شوې وې، د کورنۍ لوښي، فرش او نور د اړتیا وړ مواد پکې ایښودل شوي وو ، ددوی د ورځنیو بوختیاوو نمونې آن د موسیقۍ وسایل هم و. په یوه خونه کې په غالیو کېناستو دمه مو وکړه، وروسته په ټولو خونو وګرځېدو او انفرادي او ډله ییز انځورونه مو واخستل.تږي وو بهر په یو منګي ته ورته ترموز کې سړې اوبه ایښې وې او یو ځل مصرف ګیلاسونه یې تر څنګ ایښي وو ، دلته مو تنده خړوبه کړه. د قره مان په بازار کې ګرځېدو چې د یو مارکېټ په دوهم پوړ کې د سړک غاړې ته د یو شیشه یي دېوال ترڅنګ ولاړې لوڅې لپړې انجلۍ حیران او وارخطا کړم ،مخ مې ورواړاوه ژر مې سیمین ته وویل دا وګوره ،دا ولې؟ هغه هم حیرانه او په خندا شوه ،(به به به) یې ډېر وویل خو دا انجلۍ نه خوځېدله او ځای پر ځای ولاړه وه. همدې نه خوځېدلو شکمن کړم د کنجکاوۍ حس مې راوپارېده نېږدې ورغلم ګورم چې انجلۍ نه، بلکې په مهارت او پوره استادۍ ولاړه ښکلې مجسمه ده خو لوڅې انجلۍ سره یې هېڅ توپیر نه و او ټول ښځینه غړي یې پوره او جوت

ښکاریدل. په موټرو کې راسپاره شو د قره مان ښآر په څنډه کې د کروندې په منځ کې د لوی سړک په غاړه یو انتیک او منظره لرونکي ترکي هوټل ته د غرمنۍ لپاره ورتاو شو. د هر چا لګښت پر ځان وو.هر چا په خپل طبیعت فرمایش ورکړ.زما په شمول ډېرو ترکي (مینو)نه پېژنده خو څه مو چې راغوښتي وو خوندور وو.له پېپسي، چکني ،سلاد سره یې له هر نفر څخه ۲۵لیرې واخستې.خواړه یې د پیسو په پرتله ډېر خوندور و.

یو کار مې په ترکیه کې خوښ شو ،هغه دا چې هلته دا نرخونه د ټولو لپاره یو دي د ترکي او پردي توپیر نشته.کوم څه چې ترکي ته سل لیرې بیه کوي هغه پردي یا له بهر څخه راغلي مسافر ته هم په سل لیرې بیه کوي. که څه هم په ترکیه کې چنې یا بارګیننګ شته خو په لویو مغازو کې نرخونه فکس یا قطعي دي او دا نرخونه د ټولو لپاره یو وي ،په مغازو کې پر توکیو نرخونه لیکل شوي وي.په افغانستان ،سعودي،دوبۍ ،پاکستان ،هندوستان ،او ایران کې خو له بهرنیانو پوستکي وباسي او د لسو شی ورته په دوسوه بیه کوي.د دوبۍ او سعودي لویې مغازی خو بیا هم ښې دي ددې نورو هېوادونو لویې مغازې هم د لسو شی په سلو وایي ان لیکلي بیې یې هم قطعي ندي چې لږه جګړه ورسره وکړې د سلو شی په ۵۰ درکوي.په ډهلي کې خو دوکانداران د لاسپیکر له لارې د (ایک بات او نو بارګیننګ)چیغې

وهي خو چې يو پېرونكى ترې ګرځي نو بيا ورته چيغه كړي چې ښه ته خپل نرخ ووايه ډ ېسكونټ (تخفيف) درسره كوم.

تخفيف يې هم بيا سم نيمايې وي په ډهلي كې يې پر يو آيفون ټېليفون نرخ څلوېښت زره هندئ كلدارې (دهغه مهال څه باندې اته سوه ډالره) ليكلي وو خو چې ما ورسره جګړې پيل كړې نو په دوه سوه ډالره مې ترې وپېره، د ډهلي د كرول باغ د بازار په غفار ماركېټ كې ، مېشت يو افغان سېک راسره ګرمه سترې مشي وكړه راته يې وويل وبخښه ته محمد حسن حقيار نه يې ؟

ماته دا پوښتنه هېښوونكې نه وه ځكه په ډېرو نورو ځايونو كې هم راباندې همدا ډول غږ شوى وو خو دالومړى ځل وو چې يو سيک هغه هم په ډهلي كې راباندې غږ كوي هغه وويل چې افغان يم نوم مې (ارميت سنګ) دى او شل كاله وړاندې د تنظيمي جګړو له لاسه له خپلې كورنۍ سره ډهلي ته را مهاجر شوى يم ، دارميت سنګ په وينا ، د كابل ښار په زړه(پروان كارته) كې يې لوكس او لوى كور دى همدلته لوى دوكان او په خوست كې يې ډېره ځمكه درلوده خو مجاهد ډوله ټوپكيانو ترې هرڅه واخستل، ارميت زما په ليدلو ډېر خوښ شو خپل كوچني دوكان ته يې بوتللم مېرمن ته مې يې پنا ځاى برابر كړ راته يې وويل چې په خپل افغانيت وياړي، اوس هم له افغانستان سره مينه لري ،افغاني چينلونه ويني او زه يې هم په افغاني تلوېزيونو كې ليدلى او دحق پر ويلو خوښ كړى يم ، راته يې

وویل چې پوهېږم د افغانستان مسلمانان ددوی له لاسه خواره نه خوري خو زه به تاسو ته تازه مېوه را وړم خو دا چې ماته د خپلې مېرمن طبیعت معلوم وو نو منع مې کړ.

ارمیت سنګ راته د هند د بازار د نرخونو عمومي طبیعت تشرېح کړ دده دې تشرېح د ممبیې په شمول د هند په هغو نهو ښارونو کې چې ما ولیدل راته ډېره ګټه وکړه.

ګل مې په لاس درته ولاړیم ....

د قونیې د ښار د څنډې د اهوټل ډېر پاک وو ښه تشنابونه او کوچنی مسجد یې درلود د سړک بلې غاړې ته باغ او پټې وو د سړک لمن غاټولو تکه سره اړولې وه، ما د تور غونډۍ ،د سروبې د سرچینو ، مزار او آن د پاکستان په څو پارکونو کې غاټول لیدلي وو خو دومره غټه پانه مې یې هېڅبرې هم نه وه لیدلې. په را شکولو کې یې زړ نازړه وم له یوې خوا مې خوښېدل چې ویې شکوم او له نورو بانجاني، ګلابي او شنو ګلانو سره یو ځای ترې غنچه جوړه کړم او دکورتۍ په پآس جیب کې یې کېږدم له بلې خوا وېرېدم چې د نړۍ د هر ګوټ دا اوسېدونکې به خاندي چې افغانان د ګلانو دښمنان دي او په بوټي کې هم ګل نه پرېږدي ،دې اندروني کشمکش او جذب او دفعې څو شېبې دوام وکړ بالاخره له دې ګلانو تش لاس تلل مې ونشو زغملي او له رنګارنګ ګلانو مې چې غاټول پکې ډېر وو یوه غنچه جوړه او له ځان سره واخسته کله چې له سړک څخه بېرته هوټل ته را وګرځېدم او د هوټل په برنډه کې ناستو زما ملګرو او نورو سیلانیانو ولیدم نو لومړی څو تنه راغلل یواځې زما او له ما سره د ګېدۍ انځورونه یې واخستل او وورسته تقریباً ټول راغلل هغوی هم

ي لـه ماسـره يـوائي يـوائې او لـه ماسـره ګـډ ډلـه ييـز انځورونـه واخسـتل. زمـا سـپينې جامې او تـور واسکټ د پتلونونو او دريشـيو تـرمنځ نـوی شـی بربښـېده او ترکـانو ، اروپايـانو ، امريکايـانو ... ډېـر خوښول ،ځوتنو راته وويل چې ته په رښتيا هم شـاعر يې ځکـه چې لـه طبيعـت او ګلانـو سـره دې مينـه ده يـو تـن لـه ماسـره ګـډ ځـو انځـوره واخستل ويل يې چې دا ډول جامې يې پـه ټلويزيـون کې ډېرې ليـدلي دي خـو دهغـه بـاوردا و چـې ګونـدې دا جـامې بـه دهنـديانو يـا پاکستانيانو وي ، دا غنچه مې قونيې ته هم يووړه او هلته مې هم دوه ورځې له اوبوډک ګيلاس کې ايښې وه لـه انځورونو چې فـارغ شـو نو استاد قويم راته وويل(تو زود بيا كه او دختر.... را بريت نشان بتم تـو ببين كه او ده قات ګلها بايک ادم ترکی چې بی حجاب و با چی مود عشـقی ششـته است) مـوږ دواړه پـه ناګهانـه حـال کې دهغـوی خواتـه ورغللو و مـو ليـد ل چې سـيمين پـه چمـن کې پـه داسې حـال کې چې دواړه پښې يې غځولي او تر زنګنونو لوڅې وي او وښته يې پـر اوږو را ځړولي وو له ترکي سره راز ونياز کوي کله کله وخاندي او پـر هغـه د مينې وار کوي دې حالت ماته هم زور راکړ خو په تُرکي چاپېريـال کې مو څه نشول کولی.

قضا ماسپښين له قره مان څخه روان اومازيګر قونيې تـه ورسـېدو بيا مو هم د نورو ورځو په څېر پر مولنا او دهغه پر فن هر اړخيز يـونيم ساعته بحث وکړ دهوټل ډوډی هم ډېره قيمتـه وه او مـوږ ويـل چې د

قونیې ښار به هم په خپل طبیعت وګورو نو ما او استاد قویم وټاکله چې ما سخوتن به ډوډۍ ته بهر ځو زه په ټاکلي وخت لا بې ته راښکته شوم ، استاد قویم له ما مخکې راښکته شوی و او د مار په څېر نا ارامه اخوا دېخوا ګرځېده ما ترې و پوښتل چې سیمین او فرخنده نه دي رغلي؟ ما لا پوښتنه نه وه پوره کړي چې ده شکایت پیل کړ (والله حیثیت ماره به زمین زد ، تمام افغانا را شرماند او دختر خو کی امو ترکی رفت خدا خبر کجا بردش) زه هم خفه شوم راته یې وویل ځه چې زه او ته دوه په دوه لاړ شو پلي د مولنای روم د مزار له لارې بازار ته روان شو په یو هوټل کې مو د چوپان کباب ته ورته کباب او وریجو فرمایش ورکړ له سوپ ، سلاد ، چکني او پېپسي سره یې د هر تن په سر رانه ۲۰ لیرې واخستې داشپه د قونیې هوا ډېره خوږه وه تر ډېره په بازار کې وګرځېدو ، څه سودا مو هم وکړه خو مهمه موخه مو دنرخونو معلومول و. یوې لویې مغازې ته ننوتلو د اوړو او غوړیو په شمول د ژوند د اړتیا وړ ټول شیان پکې موندل کېدل، په یو کونج کې یې تازه سابه او تازه میوې هم په یخچالونو کې او هم په پلاستیکونو کې تیاربند ایښې وو.

خراب کېفیته منې په دوه او ښې منې په اته لیرې ،خرابې کېلې په یوه اوښې کیلې په پنځه لیرې ،ښه انګور کیلو په لس لیرې هغه بسکېټ چې په کابل کې شل افغانۍ بیه لري هلته په دوه لیرې (۱۷۴ افغانۍ)و موږ له ځان سره کېلې او منې را واخستې او نا وخته

هوټل ته را روان شو، چې هوټل ته راغلو نو په رسپشن کې مو د سیمین پوښتنه وکړه خو هغه نه وه راغلې.

استاد قویم راته وویل چې ته ویده شه او زه همدلته لابي کې کېنم او ګورم چې سیمین کله راځي ما ورته وویل چې استاد ه څه یې کوې ځه ویده شه خو هغه راته وویل چې دې..... او د لوده لور رانه خوب تښتولی دی. هغه پاتې شو او زه لاړم.

نورو ته نوی ماته تکرار کلی

له مهالو ښش سره سم دمی په شپږمه سهار نهه بجې په دوو موټرو کې د قونیې ښار سهیل ختیځ کې د سیلي په نوم یو داسې کلي ته لاړو چې لاهم هرڅه پکې زاړه وو زوړ کلي ، زاړه دوکانونه، زړه کلا ، زوړ حمام ...لومړی کلیسا ته ورغللو داکلی له قونیې څخه لس کېلو متره لیرې پروت دی تاریخپوهان وایي چې ددې کلي او سېدونکي ډېر غریبان وو عبادت یې په یوه کوچنۍ خامه او تیاره کلیسا کې کاوه او دیو ، پاچا چې دامهال یې راځخه نوم هېر شو مور په ځان نذر منلی و چې که دا کار یې وشو نو یوه لویه او ښکلې کلیسا به جوړوي کله چې دهغې کار الله جل جلاله وکړ نو هغې ته وویل شو چې په دې کلي کې عیسایان ډېر دي خو کلیسا یې کوچنۍ او خرابه ده اوهغې هم همدلته یوه لویه اوښکلې کلیسا جوړه کړه.

دې کلیسا کې د ښکلیو انجونواو تنکیو هلکانو میناتوري ،ونې ،ګلان ، رسم شوي وو موږ دلته انځورونه هم واخستل ،سیمین ته چې سور څادر، او توري عینکې یې پر غاړه ،توره دربشي یې اغوستې اوپوره دبالییوډ د اداکارانو ستایل یې جوړ کړی و طاقت

ورنغی د کلیسا خواته لوړې ته وختله او فارسي شعر یې دیکلمه کړ، ملګرو یې ویدویې او ساده عکاسي وکړه.

له کلیسا وروسته یو لوی ګُلالي انتیک پلورنځي ته ورغللو دلته ډول ډول رنګه ختهین لوښي جوړ شوي او پلورل کېدل،دلته یو کوچنی موزیم او یو زوړ حمام هم وو.

حمام ډېر تود و چې ورننوتلم نو یوتن پرسپین مرمرین تخت پروت وا او یو کیسه مال هلک کیسه کاوه.

دهغې لوړې لاندې چې سیمین پرې د شعر دیکلمې ته ورختلې وه درې مغارې (سورې) و.

لاندې کلي ته ورښکته شو داکلی ټول زوړ او وروسته پاتې دی، کورونه یې خام او ختهین و لکه دافغانستان دنورستان کورونه، لرګي پکې ډېر کارېدلي وو نورو بهرنیانو ته ډېر په زړه پورې وو ،خو ما ورسره دلچسپي نلرله کیلي له ما ، زما د دلچسپۍ د نشتون عوامل و پوښتل ما ورته وویل چې زموږ وطن همدا اوس هم همدا ډول دی. کلیوالي کورونه موهمدا نن هم همدا سې دي ما ته دحیرانتیا وړ او نوی څه پکې نشته.

دلته دکلي دمخ پر لوی سړک کار روان و سړک یې له تیګو جوړ او بیا یې پرې قیر اچاوه ما په پاکستان کې ډېر لیدلي وو چې مزدورانو

به د همدوی په څېر د سړک جوړولو لپاره پر سړک د غرونو تیګې په چکش ماتولې.دوی هم همدا کار کاوه.

اوس د تیګو ماتولو ماشینونو داکار اسانه کړی دی خو د ترکیې حکومت ښایې خپل ولس ته کار موندلو په خاطر داکار کړی وي.

د کلي مخ ته په کوڅوکې مې په ساده جامو کې څو تنه وسلوال ولیدل حیران شوم خو حیرانتیا مې هغه وخت زیاته شوه چې په یو کاماز ډوله موټر کې مې له شلو ډېر کلاشنکوفونه ،راکټونه ،چانتې او نور نظامي وسایل ولیدل ما ویل دا سیمه چې دافغانستان په څېر وروسته پاتې ده لکه چې هماغسې یاغستان هم دی خو څوګامه وړاندې مې په رسمي یونیفورم کې پولیس ولیدل ور وړاندې شوم ګورم چې فلمي اداکاران درګرده د فلم صحنې ډکوي یا په بله وینا د فلم ډکولو لپاره شوټنګ کوي ،په دوی کې یوه تکه سپینه ښکلې پېغله هم وه ټولو لوبغاړو تورې جامې اغوستې وې.

همدلته یو کوچنی پارک هم و په پارک کې د یوې قهوه خانې مخ ته د لرګي په ښکلیو او طبعي ښکلا لرونکیو څوکیو کېناستو ،ما د شوټنګ ننداره پیل کړه خو د حیرانتیا خبره دا وه چې ترکان د دې شوټنګ په کیسه کې هم نه وو ، نه دې ښکلې هنرمندې او اکتورې ته چا ځیر ځیر اودخریدار په سترګه کتل.

چا له قهوه خانې څخه شراب ، چا بیر، چا ایسکریم راوغوښت خو ما تور چای ځکه را وغوښت چې شین نه و ، پیاله یې ایله یو غټ غړپ کېده خو بیه یې دوه لیرې وه.

ماکرستوفر ته په ټوکه وویل چې یا ته په همدې پیالې پنځوس پیالې چای یا بیر وڅښه پیسې یې زه ورکوم او یا زه شپېته پیالې چای څښم پیسې یې ته ورکړه هغه په خندا شو ویې ویل یاره دا یو کار هم نه کوم له تاسو افغانانو شک نشته ، په همدې ټوکو بوخت وو چې د فرخندې ډېره نا تراشه په لوړ غږ او زړه بوګنوونکې خندا مو واورېده لومړی خو ټول وارخطا شوو چې څه وشول وورسته پوه شو چې داخو فرخنده ده مونږ ټول حیران وو اوفرخنده او سیمین له خندا په چمن کې لوغړېدلې ماته ډېره غصه راغلله خوڅه مو کړي وای.

...تامریدی شمس تبریزی نشد

له دې ځایه څه کم دولس بجې د مشهور عابد ،شاعر ،صوفي او عارف او دحضرت مولنای روم د استاد شمس الدین تبریزي چې په شمس تبریز مشهور دی مزار ته ورغللو.

د شمس تبریز او له مولینا سره دهغه داړیکو په اړه مې دابیت ډېرېخوا اورېدلی و

هیچ کس زپیش خود چیزی نشد

هیچ خنجر اهنی تیزی نشد

هیچ مولینا نشد مولای روم

تامریدی شمس تبریزی نشد

دمولینا دمرشد شمس تبریز زیارت دقونیې ښار په منځ کې په یوه لوی تک شنه پارک کې چې په شنو ونو پوښلی دی پروت دی.

زیارت د پارک شمال ته واقع دی، ښکلې دروازه لري او ګرانبیه غالۍ پکې غوړېدلې کله چې له یوې دروازې ننوځې نو لومړې مسجد مختته راځي چې ډېر ښکلې جوړ شوې په ځانګړې توګه محراب یې ډېر ښه ښکاري د مسجد د ننه جنوب ختیځ اړخ کې پاس زینه ختلې ده موږ خو پاس ونه ختلو خو ښکارېدل چې پاس خونې او د مسحد د ننه اړخ ته راوتلې برنډه وه هماغسې لکه د کابل د لویې جرګې په خېمه کې چې د ننه جوړ شوې همدلته پاس د ښځو لپاره بېل مسجد هم دی خو زموږ ښځینه ملګرو هېڅ پکې لمونځ ونکړ ،د ننه پرلوی سکرین چې په برېښنا روښانه کېده د تودوخې درجه ،وخت، د جمعې او د پنځه وختونو د لمونځ وخت ښودل کېده ، امنیتي کامرې لګېدلې دي همدلته د ننه مسجد کې شمال خواته په یوه چوتره د مولنا شمس الدین تبرېز زیارت دی.

پر زیارت توره او شنه ګرانبیه ټوټه چې ایتونه پرې لیکلي غوړېدلې ده، پر زیارت د زیارت کوونکیو بیروبار ډېر وو ځوانې او زړې ،ځوانان او سپین ږیري ترې راتاو و.د افغانستان په څېر خرافات پکې ځکه نه لیدل کېږي چې د قبر دوه خواوو ته د ېوال دی او له دوه خواوو یې کټاره تاوه ده او څوک قبر ته نږدې نشي ورتللی.

د مسجد ګرانبیه او رنګینې غالۍ انسان هڅوي چې څو رکعته لمونځ پرې وکړي ماهم څو رکعته نفل وکړل لا د لمانځه مکروه وخت

داخل شوی نه و ، د مسجد په محراب ،منبر ، زینو او د مزار ترڅنګ مو ګڼ عکسونه واخستل.

کله چې مزار ته ننوتلو نو سیمین ،فرخندې ،ژیلا ، شغلې نامسلمانې کېلې ، بیناشاه زیباه ټولو څادرونه پر سر کړل.

تاریخپوهان دانه مني چې ګوندې همدا دې د شمس تبریز یقیني، زیارت وي ځکه چې ،هغه دخپل شاګرد (مولنای روم) د شاګردانو له لاسه وتښتېد او تر پایه یې د مړي ژوندي درک ونه لګېده.

غرمه مو هوټل ته راوړله دلته مې په فیسبوک او وېبپاڼو کې دافغانسان اړوند خبرونه ولیدل.

له معمول سره سم نن هم له دوه تر څلورنیموبجو خپلمنځي مباحثه روانه وه مازیګر مو له هوټل سره حساب تصفیه کړ خو کله چې یې بیل راکړ نو د خونو کرایه او خدمات یې ترهغه څه لوړ حساب کړي چې موږ ته په جدول کې لیکل شوي وو دهوټل یوه شپه شاوخوا دوه سوه ډالر، په دې توګه مو له وړاندوینې څخه درې سوه ډالره هوټل ته زیات ورکړل.

دخونې تسلیمۍ ته یې یوه ښکلې انجلۍ را ولېږله هغې خونه چک کوله او زه د اوداسه لپاره تشناب ته ننوتلم، ددوازې د تړلو اړتیا نه وه ځکه ماهم ونه تړله.مامې لاسونه وینځل چې انجلۍ هم تشناب ته راننوتله ،له حرکاتو او پرمخ د خجالت له نښو یې ښکاریده

چې مو خه یې څه ده زه هم څو شېبې د کشمکش په کمند کې ونښـتلم د غني خان شعر مې ذهن تـه ودرېد دا پرېکـړه سـخته وه چې غـوث او کـه هجړا شم.

(لېونی وایي والله چې یا خو غوث یې یا هجړا)

دنوشیهرپر لور

له مهالو بش سره سم دمې په ۲مه مازیگر پاوکم شپږ بچې له

قونیې څخه نوشیهر ته چې دقونیې شمال ته شاوخوا ۴۵۰کېلومتره لېرې پروت دی روان شو، دقونیې له ښکلي ښار سره مو خدای پاماني وکړه له ښاره بهر څو سترې سترې فابریکې پر مخ راغللې نو شیهر ته غځېدلي دوطرفه سړک پوخ وو خو داسې ښکاري چې زوړ شوی ونوځکه پرې بیا له سره ډبل قیر اچول پیل شوي وو .هلته نه فاسد حکومت شته دی، نه قرارداد پنځه شپږ لاسه خرڅېږي چې دسړک لپاره ورته له غوا څخه لکۍ پاتې شي. کارونه یې پاخه وو نه په سړک کې کندې وې اونه جمپونه،نه د جلال اباد -- کابل او نه دخوست-- گردېز د سړک په څېر قیر تښتېدلی او په منځ یې جرونه و. د لار ډېره برخه د ښته وه خو په للمي غنمو پوښلې ډېر ځایونه او پټې په پایپونو خړوبېدل .

دهر کور لپاسه د لمریزي برېښنا تختې لیدل کېدلې ،هلته برېښنا ډېره وه خو وړیا برېښنا د بیې د برېښنا له سپما سره مرسته کوي، کله چې له قونیې څخه ووتلو نو انقرې خواته پر تللې سړک دې ښارته وکتورونه لیدل کېدل. د سړک دواړه خواوې گڼو گلانو پوښلې وې. گلان دومره گڼ دي لکه چې کرل شوي وي ملگري مو څوک ویده دي

او څوک یو له بل سره ګپ لګوي فرخنده زما او استاد قویم سره په موټر کې کېناسته خو سیمین د بل موټر په وروستي سیټ کې له محسن سره کېناسته او خپل راز و نیاز یې پیل کړ.

محسن اصلاً ایرانی و خو په مکزیکو کې اوسېده ،عمر به یې پنځوس کاله وو خو د شرابو دومره معتاد وو چې بوتل به یې له ځان سره ګرځاوه غاښونه یې تور اوښتي او رنګ یې د پوډري وو ویل یې چې کورنۍ یې په ایران کې ده یوه مکزیکۍ مېرمن یې وه هغه هم ترې تللې ده او اوس په مکزیکو کې یوائې اوسېږي خپله یې ویل چې ایران ته هم تللی نشي ځکه چې خپله عقیده او دین یې بدل کړي او بې خدا دی ، ما ورسره ډېر بحث وکړ خو ده پر فلسفي (اسلام) تکیه کوله یوه ورځ د مباحثې پر وخت زه ورته متوجه په دوه ساعتو کې یې درې بوتله تش کړل ده به ورته اب شینګولی ویلې ،ایرانۍ شعله او ژیلا ډېر لوڅ وو دوی هم په غرب کې اوسېدل، خو له ایران څخه راغلي دوه تنه د پوهنتون استادان ښه مسلمانان او درانه خلک وو.

پر لاره مو موټر مازیګر د لمانځه لپاره و دراوه دلته یو پمپ و تر څنګ یې کوچنی مسجد او شاته یې لویه مغازه وه چې ډېر ضرور او نا ضرور شیان پکې موندل کېدل.پراخ او پاک تشنابونه بیا ددې لویې مغازې تر شاه وو د اوداسه لپاره بل ځای نه و مجبور شوم چې آن د چهارانداملپاره هم یوه لیره ورکړم.

پر لاره مو ځو ځایه کوچیان هم ولیدل خو د افغانستان د کوچیانو په څېر خبرن نه ،بلکې پاک د هریوه د کېږدۍ ترڅنګ به یو کاماز ته ورته موټر ولاړ و.

پر لاره یو کوچنی ،خو پر لوړپوړو ودانیو ښکلی بازار مخ ته راغی، همدلته د نوشهر او انقرې لارې بېلې شوې وې موږ باید **۷۵** کېلو متره شرق ته تللي وای خو انقرې ته شمال خواته سړک تللی و.

نوشیهر

دانښار ترکیې په مرکزي سیموکې واقع ده، وچه او سړه هوا لري نفوس یې په ۲۰۰۰ زکې شاوخوا **۳۰۹۹۱۴** تنه وو پراخوالی یې **۵۴۲۷** کیلو متره مربع دی.

مشـــهور ښـــارګوټي یـــې اجـــي ګـــول، اورانـــوس، درینکو، ګـــل سهیر، حاجي بکتلش، کوزاک یې او ارګوپ نومېږي کپادوکیا یا دترکیې تر ټولو مشهور تاریخي سیمه هم په نوشهیر کې واقع ده په حقیقت کې کپادوکیا دنوشهیر ترټولو مهم ښار دی.

ماسخوتن د نوشهر ښکلي او لوی ښار ته ورننوتلو ښار په زېړو رڼاګانو زرینه ښه درلوده لوړې او اسمانڅکې یې درلودې خو موږ د ښـار ختـیځ تـه لـه ۲۰ کیلـو متـرو ډېـر لاړو، هلتـه پـه غونـډیو کـې جوړو کلیو کې هوټلونه جوړ شوي و زموږ نور ملګري یې همدلته په یو هوټل کې ښکته کړل خو زما، استاد قویم، فرخندې او سیمین لپاره بل ځای په پام کې نیول شوی و.

زموږ ډېر ملګري همدلته په الکپ یوې کېف هوټل کې، ۲تنه په سیرین هوټل کې او موږ تر دوی یوولس کېلومټره لېرې د کپادوکیا سیمې په ډیلک کایا هوټل کې ځای پر ځای کړل شوو.

کله چې زموږ ملګرو ته په الکپ یوې کیف هوټل کې ددوی خونې ورښودل کېدلې نو ماهم وغوښتل چې دا هوټل ووینم، دیوې خونې دروازه پرانیستې وه ماهم ببرته کړه او سر مې ورننو ېست ګورم چې مخامخ پر تخت یوه انجلۍ له یو سینه بنداویونیکرسره لوڅه پرته ده او کتاب یې مخ ته نیولی وو هغې هم کتاب بند کړ پرته له دې چې په غوسه شي یا کوم غبرګون وښيي را ویې کتل ما ترې په انګلیسي بخښنه وغوښتنه او دروازه مې بنده کړه.

کله چې هوټل ته راورسېدو نو سیمین په محسن پسې ډېره نا ارامه وه ما ورته له طنزه وویل چې خفه کېږه مه، یوه ټکسي ونیسه او بیرته محسن ته ورشه ،خو هغه پوهېده چې یو خو تېر ماسخوتن دی بل په ښار کې نابلدي، هلته د ټکسي نشتون، د ترکیې قېمتي او... د هغې پر وړاندې پرتې ستونزې وې.

داهوټل هم د غونډۍ په تراشلو دغونډۍ منځ کې جوړ شوی و.د هوټل دیوالونه چت او نور له خښتو او تیګو جوړ نه و، بلکې غونډۍ تراشل شوې وه ،نلدواني ،دبرېښنااو انټرنېټ مزي غځېدلي و خو رنګ یې طبعي و، دانټرنېټ په شمول هره اسانتیا پکې وه.

دلته هم دهرکلي په څانګه کې یوه تنکۍ ترکۍ پېغله چې زما په څېر کمه کمه په انګلسي پوهېده ناسته وه. موږ ته لا دمخه خونې ریزرف شوې وې، دې انجلۍ چاپیاني راواخستې له موږ سره روانه شوه هرڅاته یې دهغه خونه وروښوده .بیکونه راسره دهوټل مستخدم تر خونو ویوړل.

کله چې دې ترکۍ د یخچال د څښاک اونور خوراکي توکي را ښودل نو په ټوکه مې ورته وویل چې ګوره الکولي راباندې ونه څښې، چې بیا به مې کنټرول کولی نشې، تاسو پوهېږئ چې دا مهال به زما د زړه ضربان څو و ، دا هوټل د نوشهرې ښار بهر ۲۰ کیلو متره لېرې ،په یوه کلي کې جوړ شوی وخو ددې کلي کوڅې هم لویې او پخې وې، ددې انجلۍ له وتلو وروسته مې څه موده په سکایپ او فیسبوک کې له دوستانو سره اړیکې ونیولې د افغانستان له حالاتو مې ځان خبر کړ، وروسته ډوډۍ ته لاړم په خوړنځي کې د بوفې سېستم و هرڅه پرېمانه ول ، کله چې له خوړنځي څخه را ووتلم نو د موسیقۍ غږ می واورېد ، لږ وړاندې د ، کوچني میدان مخ ته بیرو بار وو چې ورغللم نو د خونې ددروازې په سر یې په لوی خط لیکلي و (نایټ کلب) Night clubدننه مې سر ورښکاره کړ، بد حال و ،ناست خلک کم او خوځېدونکي ډېر و هرې انجلۍ یو بېچاره هلک له لاسه نیولی او له ځان سره یې تاواوه. د سګرټو او شرابو بوی هم په سرې سرګرځاوه.

الحمد لله چې الله جل جلاله د لمانځه ادا کولو توفیق راکړی د شپې چې هر څومره نا وخته څملم خو چې سهار د لمانځه وخت شي نو دذهن الهي او فطري کمپیوټر مې را پاڅوي ، ددې کمپیوټر زنګ تر هغې اورم چې ترڅو مې لمونځ نه وي کړی.

سحر اوه نیمې بجې بیا خوړنځي ته لاړم کوم ۴۰--۵۰ ډوله خوراکي توکي ایښي و.

د خوړنځي مخ ته ښکلې او پراخه مرمرینه برنډه وه، لمرډېرښه لګېده ، مېزونه او څوکۍ پرېمانه وې ،ښه منظره هم برېښېده قاب مې هملته وړو ړ څو دقیقې وروسته سیمین هم خرامانه را روانه وه، هغه هم همدلته زما ترڅنګ کېناسته، کیسې مو سره وکړې، له ډوډۍ وروسته د هوټل پر لیدلو بوخت شوو ، دریم پوړ ته چې وختلو ګورو لوی حوض دی شاو خواته یې ښځې او سړي په یو نېکر او سینه بند کې لمر ته پراته دي د حوض شا وخوا یو ډول له ربړ جوړې شوې څوکۍ وې چې انسان پکې تکیه هم کولی شي او څملاستلی هم شي.

دلته لمر ته تږو اروپایانو ځانته لمر ورکاوه او استاد قویم لکه شاهین ترې دورې وهي استاد قویم ته مې هغه د خوشال بابا بیت ووایه:

زه خوشال په سپینه ږیره په عذاب یم
خدای خبر چې د ځوانانو به څه حال وي

کپدوکیا که د فطرت کرشمه؟

نهه بجې مو له کوربنو سره بهرته د وتلو ژمنه وه هغوی هم په وخت را ورسېدل او په یو کاستر او یوه مرسډیز موټر کې روان شو، په کمرونو او غونډیو کې ښه وړاندې لاړو موټر د یو تور سړک په خواکې د غونډیو تر څنګ د یو پراخ میدان څنګ ته ودرېد، له شلو ډېرو نورلوی او کوچني موټر هم ولاړ او سیلانیان په غونډیو وېشل شوي وو دلته له یوه کلي څخه موزیم جوړ شوی، ټکټونه یې راته واخستل دننه د قبل المیلاد تمدن نښې اوس هم پرېمانه وي پر تراشل شویو غونډیو کې کورونه، حمامونه، بیت الخلاوې، پېژندل کېدلې، کوربنو راته تشرېحات راکول، دننه سمځه کې څو خونې وې په دې خونوکې دننه په توږل شوې غونډۍ کې الماری جوړې وې، دخونې دننه له توږل شوې ځمکې د ډوډۍ خوړلو مېز او شاو خوا یې له توږل شوې ځمکې څوکۍ جوړې شوې وې.

دخوب خونې، خوړنځی، پخلنځی، بېل بېل و.

معبدونه یې جدا او په لاس جوړ شوي خدایان یې هم ایښي و ددوی دود داسې و چې خپل مړي ته به یې په خپله لویه خونه کې لحد ته ورته ځای جوړ کړ او بې له دې چې خاورې پرې واړوي مړی به یې

پکې کېښود د مړو لپاره کومه ځانګړې هدیره نه وه په یوه خونه کې په همدا سې لحد کې اوس هم د یو مړي اسکلېټ ایښی و خو ټول لحد په شیشه پوښلی و انځور اخستل یې هم منع و.

داکلی یا ښار په پراخه سیمه کې جوړ و د دښمن د مقابلې لپاره لوړ لوړ برجونه تو ړل شوي او له برج څخه هره خوا د غشو ویشتلو سوري و بستل شوي و سم لکه په شینوارو ،باړه،تیراه، علي مسجد او نورو پښتني قبايلي سیمو کې زموږ د پښتنو د کلاګانو برجونه.

زه چې د خپلو پښتنو دا برجونه وینم نو افسوس کوم چې موږ اوس هم له میلاد څخه پنځه سوه کاله پخوانی ژوند لرو آن له هغه وخته هم وروسته یو ، دهغوی پخلنځي ،خوړنځي د خوب او ناستې خونې هماغه وخت هم بېلې وې خو موږ اوسهم په یوه خونه کې دا هرڅه کوو.آن اوس هم څاروي راسره په یوه خونه کې تړو.

دلته دا افغانستان د بامیانو د بتانو په څېر په غرونو کې له لسو ډېر بتان دی خو د بامیانو د بتانو په څېر ستر او لوی نه ،دلته هم اوس دبت عبادت نه کېږي ،څوک ورته په کرکه او سپکه هم نه ګوري، دلته بت د ښمن نه ګڼل کېږي ، نجس شی ندی، د ویشتلو لپاره یو کنډک نه ورځي هاوانونه ورته نه نصبېږي ، توغندي پرې نه توغول کېږی ، له ویشتلو او نړولو وروسته یې سل غوایان نه خیراتېږي ، نړول یې دیني ضرورت نه معرفي کېږي ،بلکې د عثماني خلافت او دیني مرجعیت په پلا زمینه کې یې درناوی کېږي ،ساتلو ته یې کنډکونه او

خدمت ته یې متخصصین او لرغونپوهان ګومارل کېږي ، دقوم او ملت تاریخ او هویت پرې پېژندل کېږي، د کلتوري شتمنۍ او اثارو په سترګه ورته کتل کېږي ، ډالر پرې ګټل کېږي ، سیلانیان ورته را غوښتل کېږي زمینې ورته برابرېږي مونږ هم مسلمانان یو او هغوی هم ، مونږ ته اسلام تر هغوی وروسته راغلی،ترکیه اته سوه کاله د اسلامي خلافت پلازمینه وه ،د روم او قسطنطنیې تاریخ او اسلام ته خدمت د اسلام د تاریخ زرینې وړانګې دي.

دمسلمانانو لخوا ،داوسني استانبول دفتحې زیری خپله قرآن ورکړی (غلبت الروم...) او دقرآن یو سورت د روم (اوسني استانبول) په نوم دی.

دلته هم د نا امنۍ اندېښنې وې ، د ننوتلو دروازه کې کمپیوټري تالاشي کېدله ټکټ راته کوربنو وکړ نو ځکه یې له بیې خبر نشو.

له راوتلو وروسته بهر له دروازې سره ملګرو ته منتظر وم چې یو چا راباندې په فارسي غږ وکړ ویل یې وطنداره افغان یې، ماوویل هو ، دهغه ښکلې دریشي پرتن وه،ښکلې ځوانه ښځه هم ورسره وه له خبرو یې پوه شوم چې هغه هم افغان او دکابل پخوانی او اوس د انقرې اوسېدونکی او دلته سیاحت ته راغلی و، یوه شېبه مو خبرې وکړې دخپل هېواد په ملي جامو(کمیس ،پرتوګ او واسکټ)یې ډېر وستایلم له څو انجونو سره یو پاکستانی پنجابي هم را پیدا شو له هغه سره مو هم لنډ بنډار وکړ له دوی سره مو ګډ انځورونه

وو ېستل، سړک ته چې را ووتلو ځینې خلک یوې لوړې غونډۍ ته ختل زه هم ورغللم غونډۍ ته ختلو سترګې کړم خو نو د ښهرې ټول ښار او کپادوکیا ترې ښکاريدل.

لاندې مو ملګري پوره شوي و. د کراچۍ او سپدونکې ۳۲ کلنې ،چاغې او غنمرنګې پېغلې بيناشا راته غږ وکړ چې ورغللم ،هغې مخکې تر مخکې زيبا پوهه کړې وه لومړی يې له لاسه ونيولم وروسته يې له غاړې راته لاس تاو کړ او زيبا مو انځورونه وېستل ما ځان خوشې کاوه خو هغې نه پرېښودلم، انځورونه ګډوډ راغلل خو ويې وېستل،بيناشاه په ټوکو راته وويل چې له ښځو دومره وېره هم پکار نده، څومره چې ته کوې ،موږ خو ادم خواره نه يو.

زيبا سپينه ،ښکلې او نرۍ ځوانه ښځه وه ويل يې مور يې د کابل د پغمان او پلار يې د هند د اترا پردېش اوسپدونکی او د اخپله د امريکا اوسپدونکې او د امريکا تبعه ده،زموږ د کوربنو له ډلې وه دلته ګرځنده انځورګران هم و ،له اوښانو سره هم انځورونه اخستل کېدل.

کوچني هوټلونه، کانټينونه، دانځورګرۍ دوکانونه، پرېمانه و.

زه همدلته ګرځېدلم چې يوې پېغلوټې ترکۍ راته يو سپين قاب را وړاندې کړ د قاب په منځ کې زما انځور چاپ شوی او شا خوا ترې ډېره ښکلې ميناتوري وه په قاب کې د خپل انځور په ليدو خوښ هم

شوم او حیران هم، ترکی راته وویل چې لس لیري را کړه او قاب واخله، ما ورته پنځلس لیري ورکړې خو ورته مې وویل چې دا انځور مو له کومه کړ، او دلته مو څنګه چاپ کړی هغې وویل همدا لس دقیقې وړاندې مې دلته ستا انځور واخست او یو کانتینر ته ورته دکان ته یې اشاره وکړه دلته مو چاپ کړ.وروسته پوه شوم چې دوی د هر سیلاني چې ددوی زړه پرې او به ځښي او باور لري چې پیسې یې ورکوي انځور په ناپامۍ کې وباسي.هلته یې په قاب او کاسه کې ورته چاپ کړي بیا یې ورپسې وروړي او لس لیرې ترې غواړي ډېر خلک له شرمه هم پیسې ورکوي. موږ هلته ډېر ولاړ وو ځینو لادا پیسې نه ورکولې د استاد قویم عکس یې هم راووړ هغه ترې قاب نه اخست،ما ورته ویل استاذه دا کمې پیسې دي شرم دی وریې کړه ،هغه لومړی پنځه بیا اته لیرې ورته ونیوې خو زه ورپسې شوم ما ویل بیا به افغانانو پورې خاندي،استاد قویم بخیل سړی هم نه و ځوځله چې په قونیه کې له ماسره هوټل ته تللی و نو آن ګارسونانو ته به یې هم تر پنځو لیرو ورکولې، دلته یې انکار ته زه ډېر حیران شوم.

د کپادوکیا پخوانی نوم کاپادوسیه ده چې د ښکلیو آسونو د ځمکې معنا لري دا سیمه د ترکیې په مرکزي سیمو کې ده او د اور شیندنو او د جیو لوجیکي تغییراتو د پاتې شونو ،د توري بحیرې سویلي سواحلو ته د نږدیکت له امله ډېره مشهوره او د سیلانیانو د

پـام وړ ده همـدې درې مو اصـفاتو کپادوکيـا تـه عجيبـه، بـې بېلګـې ،هيښوونکې، ښکلې او زړه را ښکونکې ځانګړنه ورکړېده.

دا ښار د طبيعت او تـاريخ د ادغـام او همغـږۍ بـې بېلګـې نمونـه ده او له تيګو او خصرو څخه د جوړو شويو درې ښارونو څخه يو ښـار دی چـې پـه ۱۹۸۵ زېږديـز کـال د يونسـکو لخـوا هـم د يـو نړيـوال معتبـر کلتوري ميراث په توګه وپېژندل شو د تاريخپوهانو په اند دا غونـډۍ لسـګونه زره کالـه وړانـدې د اورشـيندلو د اوبـو ، هـوا او ګـازاتو د جيولوجيکي تغييراتو له امله جوړه شوې ده.

د طبيعت او تـاريخ د تلفيـق دا کرشمه ،مخروطـي ،سـتنو، تېـرې او اوږدې نوکې چترۍ او پر سر خولۍ ته ورته بڼې لري

د تاريخ پوهـانو پـه وينـا ، پـه دې سيمو کـې اور شـيندنې او فـوران يې د(يوسين) په دوره کـې او يـا ميليونـه کالـه وړاندې کله چـې د دې اور شـيندنې ويلـي شـوي او نتـايج د نيـوجين سيندګوټي تـه ولوېـدل ،دلتـه دلجيس،حسـن داغ،اوګوللـو، داغ غرونـه د اورشـيندنو مهمـې نقطې وې،چې د پيريانو په دودکش مشهورې دي، په کپا دوکيـا کـې ژوند له قبل التاريخ(له تاريخ څخه وړاندې پير) څخه پيل شوی دی انسانانو په همدې دودکشونو کې ژوند پيـل کـړ دا ځايونـه يـې وتـوږل ،برابر يې کړل او استوګنې ته يې چمتو کړل.

پخوا ، اکسارامی نوشهیر، نیغده،قیصري او کیردو نتهیو ولایتونه ټول د کپادوکیا اړوند وو.

د کپادوکیا د ډبرلیکونو څېړونکیو ، داسې کودوړي موندلي چې په مېخي خط پرې مالي مقرارت د ګټې اندازه د ودانیو او تجارت مقرارات لیکل شوي.

هاتیان،هتیتیان،فریجیان، ایرانیان، رومیان، ابیزاسیان، سلجوقیان او عثمانیان ټول د کپادوکیا د جادوګرې ښکلا مجذوبان شول او خپلې نښې یې هم ورسره یو ځای کړې، کپادوکیا د بېلابېلو ادیانو ،عقیدو ، فلسفو او مذاهبو دټکو او د یو بل تر اغېز لاندې را وستلو سیمه ده.

ویل کېږي چې دلته زرګونه ،مساجد او کلیسا ګانې شته خو کلیساګانې اوس نه کارول کېږي.

دلته هندویزم،بودابیزم،زردشتیزم،یهودیت او عیسویت او اسلام ټولو ژوند کړی دی.

په ختېینو لوښو کې شراب جوړول پخوا هم دود و اوس چې عصري او ماشیني شراب هلته هم جوړېږي خلک اوس هم هماغه د ختېینو لوښو شراب خوښوي.

تـر ځمکي لاندې هيښوونکی تاریخي ښار

په دوهمه پېړۍ کې چې د رومیانو له لاسه د انکاکبې او قیصر یې له لارې دلته له یرو شلم څخه مسیحیان راغلل نو په درین کویو نومي سیمه کې مېشت شول، دلته هم د اورشیندنو او جیو لوجیکي تشبثاتو له امله یوه لویه غونډۍ چې سلګونه دود کشونه (دود وتنې) لري مېشت شول.

دا غونډۍ نرمه وه، اسانه کار پکې کېده نوځکه یې همدلته واړول.

زموږ کوربنو راته وویل چې په دې غونډۍ پنځه زره کاله پخوا کار شوی او خلک پکې اوسېدل.

درین کویو، ته موږ هم ورغللو اوس ددې غونډۍ تر څنګ لوی کلی او د سیلانیانو لپاره د لسګونو دوکانونو درلودونکی ښکلی بازار هم جوړ شوی دی.

درین کویو یا په غونډۍ کې دننه بند کلي ته لار له یوې سمڅې ننوتلې ده دلته هم کمپیوټري تالاشي ده، ټکټ پلورل کېږي دننه ټول کلي ته برېښنا ورکول شوې ده، په دې غونډۍ کې تونېنې او کیندنې

داسې شوي دي چې يو له بل سره لار لري، دومره لار چې په ځينو ځايونو کې ايله يو تن پکې په ډېر زحمت ځايېږي، دلته د غونډۍ په شمول ثلور پوړه تر ځمکې لاندې جوړ شوي دي، هر پوړ کې لسګونه خونې دي ، دلته تر ځمکې لاندې بشپړ کلی دی معنا دا چې عبادتځايونه لري ، دمشورې هالونه لري، خوړنځي ،پخلنځي، دناستې خونې د خوب خونې، هرڅه بېلابېل ، دحيرانتيا خبره داده چې تر ځمکې څلور پوړوته يې هم هوا اوهم رڼا رسوله،دوی ،دا سوري اولارې په ډېره ماهرانه نقشه جوړ کړي آن اوسني انجنيران هم ورته حيران دي.

زموږ د کوربنو او لارښوونکيو په وينا ،دلته پنځه زره تنه اوسېدل او د ټولو د اوبو ،خوړو، د حاجت د رفع کولو، ذخيرواو ګودامونو غم شوی و، بيا هم حيرانتيا ده چې ددې پنځو زرو تنو د متيازو له بوی سره به دوی څه کول؟

ددې بند ښار يا کلي برنۍ برخه کې چې غونډۍ ده بهر ته د کتلو ،پهره کولو او غشو ورولو لپاره سوري جوړ شوي و چې د هغه وخت ډېره پراخه دښته ټوله ترې ښکاربدله.

، د جنګياليو او پهره دارانو لپاره پياوړي برجونه جوړ شوي و.

دلته همدا نن او همدا اوس هم سلګونه سيلانيان ددې ښار کتلو ته راغلي دي ، موږ هم ورو ، ورو له يو تونل څخه تر ځمکې لاندې دې

ښـار تـه ،ورننوتلـو ، کوربنـو او لار ښـوونکيو راتـه هـر ځـای تشـريح کاوه، دوه پوړه ، مو چې وکتـل او ښـکته دريـم پـوړ تـه لاړو نـو تنگـو ، اوکږو وږو لارو زړه تنگی کړم، وسوسه راسره پيدا شوه چې هسـې نـه دبېرته را وتلو په وخت کې بيروبار شي،په دې تنگو او تـاو راتـاو لارو به څنگه ووځې، لار ښونکيو راته وويل چې تر ځمکې لاندې وروستی يا پنځم پوړ دځمکې له سطحې شپېته (۶۰) متره لاندې دی.

زړه مـې تنـگ شـو مـا ويـل نـور ښـکته نـه ځـم، خـو چـې ومـې کتـل، همدا اوس لسـگونه نجـونې بې لـه هـر ډول وېرې روانـې دي او ښـکته کېږي وشرمېدم زړه تـه مـې خپلـه ډاډ ورکـړ، دهغـوی لـه پېغـور څخـه ووېرېـدم او ورښـکته شـوم ښـار مـو ښـه سـم وکـوت، پنځـه زره کالـه وړاندې چې انسان کوم کمال ښودلی و د نن انسان ورته حيران دی.

له دې ځايه را ووتلو ملگري مو په بازار کې ووېشل شول چا سودا کوله څوک بارونو او څوک کـافي ځـايونو تـه ننوتـل ، چـا شـراب ،چـا کـافي را وغوښـتل ،څـو ملگـري مـو يـوې بـاغچې تـه ورتـه هوټـل تـه ورغلل، زه هم لاړم ترې وم ،يو پېپسي مې را وغوښته.

هلته يو ډول ځانگړې ترکـۍ خولـې پلورل کېدلې چـې لـه تـار څخـه جوړې وې هم يې د چلتار ،هم دخولـۍ کار ورکـاوه ډېـره ښـه برېښـېده، کله مـې چـې پـه سر کـړه نـو ټولـو ملگـرو تـه مـې ښـه ښـکاره شـوه ټولـو راسره گډ عکسونه واخستل.

په کپادوکیا کې د رینکو، یوائینۍ تر ځمکې لاندې تاریخي بازار نه دی، بلکې د کایماکلي، مازي او زکوناک او تا تالارین په نوم نور هم شته دی.

په کپدوکیا کې د موجو،دولکادیرلي اینلیمورات او کومبتالي په نومونو تر ځمکې لاندې نور ښارونه هم شته ،چې له دې ټولو ځخه د ځان ساتنې ګټه اخستل کېده.

دا داسې ښارونه و چې که محاصره یې اوږده شوې او د خوراکي توکي، له کمښت سره مخ شوي نه وای نو په زور نیول یې که نا شوني نه و نو له شک پرته ډېر سخت کار و.

کوترې چې په اسلام کې د سولې د کورنۍ فداکارۍ او په عیسویت کې د خدا ی د روح سمبول بلل کېږي هم د کپادوکیا په لوړو کې لیدل کېږي.

د کپادوکیا لاسي صنایع ډېر شهرت لري او ډېر پیدا کېږي، همدا راز د کپادوکیا د غونډیو لمنې تل په رنګه لویو پوکانیو یا هوایي بالونو رنګینې وي چې ځینې یې پکې له پراشوټي چتریو هم ستري وي.

له دې ځایه دنه مهار کېدونکو تخیلاتو په ربښتوني تعبیر کې را وخوځېدو، موټر روان دی خو چې هره خوا وینې په طبیعت او انساني تخلیق جادوګر او هیښوونکي ترکیب ته دی سترګې لړېږي زرګونه

ستني هرمونه ،مخروطونه په غونډیو او دخوړ د کمرو په غاړه ولاړ بتان،زه باید اعتراف وکړم چې ددې اثارو له انځورولو بیانولو او معرفي کولو عاجز یم.

نیم ساعت مزل به مو کړی و چې یو ډېر لوی هوټل ته ور وګرځېدو هوټل ډېر لوی و دهر چا د ذوق تنده یې خړوبوله ډوډۍ د بوفې په سېستم هم وه او فرمایشي هم، ډول ډول الکولي او ساده مشروبات، قیلون او چلم پکې و له څو اړخونو یې لار وه، ماله ډوډۍ وروسته ژر ژر د ماسپښین د لمانځه غم وخوړ خو له بده مرغه د لمانځه لپاره پکې ځانګړی ځای نه و، د هوټل شاته مې یو مناسبه خونه ومونده هملته مې مسافرانه لمونځ وکړ.

له دې ځایه دکپادوکیا نورو تاریخي ځایونو ته لاړو نږدې مازیګر وګرځېدو ماښام نږدې یې هوټل ته را وګرځولو.

زما د بکس ځنځیر خراب شوی و د جوړېدلو لپاه یې پلاس او پیچ تاو په کار و په رسپشن کې هماغه ترکۍ نجلۍ ناسته وه ډېره هڅه مې وکړه چې په انګلیسي یې پوهه کړم چې پلاس او پیچ تاو راکړي خو څه غنم لامده و او څه ژرنده پخه وه څه زما انګلیسي کمزورې وه او څه دهغې خو ونشوه، بالاخره مې ورته اشاره وکړه چې خونې ته راسره ولاړه شي هغې هم رسپشن یا د معاملاتو ځانګې ته بل تن راوغوښت او راسره روانه شوه زما اطاق یې ښه وکوت،بکس یې هم واړاوه راواړاوه ،بالاخره لاړله دا سې امبور یې راوړ چې تابه ویل

همدې کارته جوړ شوی دی ،ځنځیر یې ژر جوړ کړ ماچې ددې اخلاص ولید نو له جیبه مې ورته ۵۰ ډالري لوټ را ووېست او په لاس کې مې ورته کېښود ، نور نو دا زما ملګرې شوه، هر ساعت به یې سر را ښکاره کړ.

سیم ګیټ

(samgate) یا برابر ور)زموږ د پروګرام نوم و ددې سفر او ددې سیاحتي سیمینار لپاره نوم له همدې ځایه اخستل شوی و.

سبا ته د سهار لخوا سیل ته ووتلو ،ماسپښین مو بیا بحث درلود ، دا بحث د لومړي ځل لپاره له خپل وخت څخه یو نیم ساعت ځکه وروسته پیل شو چې نور خلک له بحثونو ستړي و ، د بحث په جریان کې ښه چای، کلچې کېک هرڅه برابر شوي و بحث پای ته ورسېد وروستی ډله ییز بنډار او د خدای پاماني شېبې وې، د هوټل یوه دروازه په ګلانو پوښل شوې وه، ټولو ډېر ګډ انځورونه واخستل، هر یو به له نورو سره خدای پاماني کوله اوله دروازې به چې په ګلانو پرې (samgate)لیکل شوي و بهر ووت.

دا رسمي خدای پاماني او د پروګرام رسمي پای و که نه لا مو هم ګډ ګرځېدل او لیدل کتل درلودل.

د پروګرام ګډونوال چې له نولس هېوادونو څخه راغلي و په دې اتو ،نهو ورځو کې ډېر خواږه او صمیمي شوي و ،ټولو یو بل پسې ژړل، هلته د نارینه او ښځو یو بل غېږ کې نیول او ښکلول کومه بده

خبره نه بلل کېده نو ځکه به ښځې او نارینه و کوم لس پنځلس دقیقې یوبل په غېږ کې نیول او ښکلول به یې.

زما په شمول د ټولو له سترګو اوښکې روانې وې خو د سیمین حالت بیا استثنایي و هېڅ زړه یې نه کېده چې له محسن څخه بېله شي.

جدايي مه راولې خدایه

ماجدايي لیدلې نده مړ به شمه

د سیمین په لیدلو څو ملګري باوري شول چې هغه په هغه بدرنګه ، وچ کلک ، شرابي بی خدا پسې مړه ده ، د محسن غاښونه له خیرو زېړ اوښتي و ، شرابو یې رنګ پوډري ته ورته کړی و ، خو((زړه چې مئین شي ښایست نه غواړي))

پروګرام داسې و چې نن ماښام په یوه ډېر انتیک او تاریخي هوټل کې د کوربنو مېلمانه و ماښام ته لا درې ساعته پاتې و او زموږ هوټل هم لېرې و یو ساعت مو په دریم پوړ کې ټال کې وځنګل، د محسن خونه نږدې وه هلته ورغللو خو سیمین لا د مخه هلته تللې وه محسن هم مخ ته د شرابو بوتلونه ایښي و زموږ په ورتګ خوشحاله شو خو موږ مناسبه ونه بلله چې د عاشقانو وروستی دیدن او خلوت خراب کړو بېرته را ووتلو ،د هوټل مخ ته پر څوکیو کېناستو ،ماکتاب لوست چې بیناشاه راغلله خواته مې کېناسته له څو دقیقو وروسته یې راته

وويل راځه اطاق ته لاړشو هلته به څه وخورو، څه به وڅښو، کیسې او خبرې به وکړو ماورته مطالعه پلمه کړه خو هغې مې له لاسه کتاب کش کړ او روان یې کړم.

د بیناشا اطاق هم یو کسیز او د غونډۍ د ننه تورېلي ځای کې و، په فریزر کې ورسره خوراکي او د څښناک شیان پرېمانه وو.

وروستۍ ناسته او د خدای په امانۍ شیبې

مازیګر ناوخته ټول هوټل ته ور روان شو په هوټل کې ډېر بیرو بار و خو موږ ته لا دمخه مېزونه ریزرف شوي و، زه ،کیلي، ،زېبا ، بیناشاه، شعله، او ... پر یوه مېز کېناستلو ، کیلي غږ وکړ چې هرڅه اوهرڅومره خوړی لګښت مو پر موږ دی، خو د شرابو پیسې مو پر ځان ، دلته تازه د پسه ، کبانو ،چرګانو ،مرزانو تازه سیخ کباب، نور ډول ډول توکي ،مشروبات ،سوپ، تازه مېوې، فرني باب، پرېمانه و ، خوندوره ،ژوندۍ موسیقي غږول کېده، هرڅوک به چې نڅاه ته پورته شو هماغسې سر او تال ورته نیول کېده، هنرمندانو غربي، عربي، ترکي او ایراني ساز غږولی شو.

زموږ محفل کاملاً شخصي او د شخصي ژوند په اړه و کیلي وویل چې یوه لور لري او اوس له دریېیم مېړه سره ژوند کوي ، شعلې وویل چې له مېړه یې طلاق اخستی او یواځې اوسېږی، زیبا وویل چې تر اوسه اولاد نلري او ژر یې د زېږېدلو اراده هم نلري، بیناشاه خو هسې هم پېغله وه ،ما چې کله د خپلو بچیانو شمېره ورته وښوده ټول حیران شول ،کیلي ته مې د خپل درې میاشتني زوی سجاد عکسونه چې تیار په مبایل کې راسره وو وښودل، ډېر یې خوښ کړ بیا ټولو دا

عکسونه ولیدل او ټول خوښ شول ،کیلي راته وویل چې د مېرمن عکسونه دې هم راوښیه ،ماورته وویل چې راسره نشته، خونه یې منله ، چې ډېر یې ټینګ کړم نو ما هم همدا ځو میاشتې وړاندې د نوي ډهلي په قطب منار کې له یوې یمنۍ ښکلې ژورنالیستې سره ګډ انځورونه اخستي و هماغه مې وروښودل، نورو ډېر وستایله، زما د یمنۍ خیالي مېرمنې ښکلا ،ځواني، جامه، مود ، ذوق،ستایل هرڅه یې خوښ شول ، شعلې راته وویل چې ته دا نهه ورځې په شخصي جامو کې وګرځېدلې خو مېرمن دې هغه ده د نړۍ په کچه لوړ ذوق لري خو کیلي چې دا انځور ولید سر یې وخوځاوه ماته یې وویل چې ښاغلی حقیار ! یادې د بچیانو شمېر دومره نده چې ته یې وایې او یادې دا مېرمن نده،ماورته وویل نه زما خبره سمه ده خو ویې نه منله، وروسته یې هغه نور هم د ځان ملګري کړل،کرستوفر لاس را اوږد کړ چې عکس وګوري او منځګړتوب وکړي خو ما مبایل ورنکړ،کیلي ورته وویل چې ته دافغانانو په دود نه پوهېږې، افغانان هېڅکله هم دخپلو ښځمنو انځور پردي نارینه وته نه ښکاروي، بې ځایه لاس مه وراچوه هغه چې دا واورېدل لاس یې کش کړ او ځوځله یې بخښنه وغوښته.

،وروسته یې خپله دا حیرانتیا هم له موږ سره شریکه کړه، چې د انځور په لیدو نو څه کمېږي یا زیاتېږي.

ماچې کله د بیناشاه په هکله واورېدل چې تراوسه پېغله ده نو هغه د درانه استاد محمد اصف صمیم ظریفانه خبره راپه زړه شوه، له استاد صمیم څخه چا د یوې مشهورې پښتو ژبې په عمر پخې پېغلې شاعرې په هکله پوښتلي وو چې د افلانۍ پېغله ده که واده؟ نو هغه ورته ویلي وو چې له پېغلتوب څخه یې خدای خبر دی خو مېړه نلري.

جدايي راغله لاري دوه شوې

له دې ځايه چې رخصتيدو بيا مو يوځايي انځورونه واخستل، تيليفون نمبرې او د ايميل ادرسونه تبادله شول.

بيا ميني را وپارېدلې غېږ کې نيول ، ښکلول ، او ژړل پيل شول ، خو بيا هم له بېلتون پرته بله چاره نه وه ،يوبل مو په ژړا ببل کړ او روان شو زه، سيمين ،فرخنده او استاد قويم خپل هوټل ته راغللو او هغه نور خپلو هوټلونو ته لاړل.

هغو نورو سبا سهار الوت درلود اومونږ استانبول ته مازيګر **۵** بجې.

سبا مو کوم رسمي پلان نه درلود ، لس بجې سهار زه ،سيمين او فرخنده نږدې بازار ته په سودا پسې ووتلو ، يو ساعت ګډ وګرځېدلو هغوی غوښتل د نوشهرې لوی بازار ته لاړې شي، ماځکه منع کړې چې بيا الوت له لاسه ورنکړو خو ويې نه منله، ترې بېل شوم ،يو هوټل ته وختلم ډوډۍ مې وخوړه، په يوه مغازه کې مې ځينې شيان وپېرل او پلې هوټل ته راغللم ګورم پنځه شپږ دقيقې وروسته دوی هم

راغللې ویل یې چې له تا تر بېلېدلو وروسته زموږ خوښه هم راغلله چې لېږې لاړې شو.

له دوه بجو وړاندې مو اطاقونه پرېښودل ځکه چې که له دې وخت څخه وروسته مو اطاق نه وای پرېښی نو دوه سوه ډالره دبلې شپې هم راباندې راتلل ،بکسونه مو په رسپشن کې کېښودل، زه په کوچ کې ویده شوم او هغوی خبرې کولې ،درې نیمې بجې راپسې موټر راغی سامانونه مو یې بار کړل او دنوشیهرې هوایي ډګر ته روان شوو.

په ښار،بازار، رنګینو دښتو او غونډیو کې موټر شاوخوا **۵۰** دقیقې مزل وکړ، لار بندي او ترافیکي ازدحام هم نه و ، داچې موږ مېلمانه و نو موټر یې آن د ترمینل تر دروازې پرېښود. همدا چې له دروازې ننوتلو نو دمیز تر شا ناستې ښځې ته مو ټکټونه وروښودل هلته هم بیروبار نه و دستي یې بورډینګ پاسونه راکړل د بکسونو تول او لټولو هم ډېر وخت ونه نیوه، هرڅه ژر او اسانه تېر شول،په ترمینل کې لوکس تشنابونه او کانتین و همدلته مې د مازیګر لمانځه لپاره اودس وکړ ، د انتظار لپاره څوکۍ پرېمانه وې پوره پنځه بجې الوتکې ته د ورختلو غږ وشو، د ترکیې د هوایي کرښې (ترکیش ایرلاین) کوچنۍ بوینګ ته وروختلو، په الوتکه کې تشې څوکۍ هم وې او ګڼ نور سیلانیان هم راسره ملګري شول ، الوتکه پوره پنځه نیمې بجې په نوې (ځغاست لیکې) والوتله ،لاندې په

اوبو کې شفق لامبلې بحرته ورته پراخه اوبه چې شفق د وينو رنګ ورکړی و لږ وړاندې د غونډيو منځ ته ورننوتلې اولږ وړاندې ځنګل ښکاريده ،نورنو رڼا خپله لمن راونغاړله، اوځای يې ستورو او سپوږمۍ ته پريښود ، کله کله پريمانه برقونه او رڼاګانې ښکاره شي چې د لويو ښارونو د موجوديت څرګندوی وي انقره هم نوشهرې ته نږدې ده او الوتکه بايد دانقرې له پاسه استانبول ته راشي.

د استانبول رڼاګانې

شپږنيمې بجې وې چې الوتکه د استانبول په زرينو رڼاګانو ورننوتله، لاندې دې چې څومره نظر کار کوي نو رڼاګانې ،ښکلاګانې او د طبيعت ترځنګ د صنعت کرشمې ترسترګو کېږي الوتکه د شمندر پر لور ورتاوه شوه لس دقيقې وړاندې لاړله ، سمندرد استانبول له ناوې ښکلی ښار په دوه برخو ويشلی دی د بحر له منځه د استانبول دواړه خواوې ښکاري ،اسمانڅکې ،پېژندل کېږي ،الوتکه بېرته را تاوه شوه ، دښار بله خوا موهم ښه وليدله ، په الوتکه کې ځينې خلک کرار ناست دي ،ځينې مطالعه کوي دوی به د استانبول په ښکلا ماړه و خو موږ خپلې سترګې په لسو کې ضرب کړې وې.

الوتکه د استانبول پر ښار ښه تاوه راتاوه شوه بالاخره اوه بجې د مصطفی کمال اتاترک په کورني هوايي ډګر کې کېناستله ، د الوتکې خواته موټر راغی ترمينل ته يې روان کړو ، دا هوايي ډګر هم ډېر لوی دی،موټر څو دقيقې مزل وکړ چې ترمينل ته را ورسېدو ،دلته د دخولي او خروجي او د بکسونو غم نه و ،له استانبول څخه کابل ته پرواز ته پوره اته ساعته وخت و، له هوايي ډګر څخه بهر راووتلو

ومو پټېیله چې په استانبول کې وګرځو ،فرخندې او سیمین له یوې ټکسي سره خبرې وکړې، بې له دې چې ما او استاد قویم وپوښتي بلې ته ورغلل استاد قویم ماته وویل دوی له تا پوښتنه کړېده چې چېرې ځو، ماورته وویل نه، هغوی ته په غوسه شو ورته ویې ویل کم ترکمه مو ږ خو خبر کړئ چې چېرې مو بیایئ؟

فرخندې هم رټ ځواب وکړ: ستا خبرولو ته اړې نه یو ،ته کولی شې خپله خپل تصمیم ونیسې ، مامداخله وکړه ورته ومې ویل خیر تاسې چې تنها خوشحاله یاستئ نو موږ به خپل تصمیم ونیسو ستاسو دې الله مل شي، نجلۍ ببرته را ماته شوه ویل یې،نه نه ولې موږ ستاسو په ډاډ ګرځو، یو ځای ځو ما ورته وویل نوبیا ښه ده چې له چا وپوښتو چې د سیل مناسب ځای او یا ګرم بازار کوم دی، چې همدلته ورشوو له پوښتنې وروسته مو پرېکړه وکړه،چې جیولري یا د ګاڼو بازارته لاړ شو، دوی هم پرته له دې چې له ټکسي سره د اجورې خبره وکړي ټکسي ته وختل،ما ورته وویل چې ګورئ له ټکسي سره خوبیه معلومه کړئ، بیا به ورسره په لانجه پاتې یاستئ،سیمین وویل راځه وېرېږه مه ځومره به واخلي، خیر ما ټکسیوان ته وویل چې تر جیولري بازار څو اخلې هغه وویل دا چې تاسې مسافر یاست نو خیر شپېته ډالر به راکړئ، سیمین او فرخندې چې دا واورېدل اوه ـ اوه یې ډېر وکړل، ژر ببرته راښکته شولې، بالاخره په پنځوس لیرو مو موټر پیدا کړ ورته مو وویل چې د استانبول په مشهورو او

ښکلیو واټونو به مو جیولري بازارته بیایې ،ټکسیوان ښه سړی و ښه ډېر یې وګرځولو او ښه مزل یې هم کاوه بېروبار هم کم و په ټکسیم چوک جیولري بازارته لاړ، دده په وینا اویا کیلو مټره لار یې وهلې وه په جیولري بازار کې یو مارکېټ ته ننوتلو ،مارکېټ نه وسم، ښار و ، لس پوړه ،په هر پوړ کې سلګونه دوکانونه د مارکېټ په منځ کې څو ځایه هم برېښنایي پوړۍ ، هم لفت او هم د پلي ختلو لپاره پوړۍ جوړې وې.

درې پوړه یې تر ځمکې لاندې و ،ترځمکې لاندې هوټلونه، د فاست فوډ(بېړني خوراک) او مشروبات دوکانونه و ،دا دوکانونه ډېر پراخ او ډېر ډک وو، په هر پوړ کې څو کتاره دوکانونه و دې لوی مارکېټ ته سړی حیرانېده.

په هر دوکان کې څو څو تنه پېرونکي ولاړ او ناست وو چې ډېره برخه یې ښکلې انجونې وې، استانبول په بې حجابۍ اوبد حجابۍ کې تر اروپا کم ندی، د ډېرو کمو به د تیو څوکې ، ورنونه او سرپټ و ، غوښه ډېره برخه یې په یو بنین او نېکر کې ګرځېدل، د ترکانو ښکلا خو ټول مني ددوی د سپینو مټو ، ورنونو او ګلابي اننګو په لیدو به ماته دا ټپه ډېره ذهن ته راتلله:

کلي کې یو لېونی نشته

سپینې پایڅې مې په پنډۍ خوله لګوینه

دا ځـواني، دا مسـافري، دا جـادوګره ښـکلا ، دا ازادي او دا ډک جېب او د استانبول تخنوونکې او لمسوونکې ښکلا.....نود چا پلار بـه ورته تاب راوړي.

پـه مارکېټ کـې د افغانسـتان پـه انډول هرڅـه څـو چنـده قېمتـه و ، يوجوړه منځني بوټان ۴۰۰ ليري ،هغه مهال په کابل کې يـو ګرام عربـي سره زر پـه ۲۲۰۰ افغـانيو و خـو هلتـه مـو چـې بيـه کـړل نـو لـه ۳۰۰۰ زره افغانيو هم قېمته تمامېدل.

يو منځنی ساعت په ۲۰۰۰ ليرو ،يو سينه بند پـه ۵۰ ليرويا شـاوخوا ۱۸۵۰ افغانيو و.

چې خان يې په ياران يې

ما غوښتل په استانبول کې له دې څو ساعتونو اعظمي ګټه واخلم زما د طبيعت يو خوږ ملګري ډاکټر نصيرله څو کالو راهيسې هلته اوسېده.

راته يې ويلي و چې په تکسيم ميدان کې اوسېږي چې ټيليفون مې ورته وکړ دستي يې غوږ ی واخست کله مې چې ورته وويل په استانبول او په جيولري مارکېټ کې يم نو ډېر خوشحاله شو ويل يې دادی په لس دقيقو کې در رسېږم، له ملګرو سره مې خبره شريکه کړه ما ويل ښه ده چې هر يو ازاد او په خپل طبيعت وګرځو، ورته مې وويل دوه بجې به په هوايي ډګر کې سره يو ځای شو.

ترڅو چې لاندې راتللم او د مارکېټ له مخ څخه د سړک پر سر تم ځای ته برابرېدم نو ډاکټر نصير راغلی و.

بيا هم ډېر خوشحاله شو، ما د ترکيې په لار يونو کې تکسيم ميدان نوم ډېر اورېدلی و ماډاکټر نصير ته وويل چې لومړی تکسيم ميدان ته ځو، هغه په خندا شو ويل يې تکسيم نږدې دی وروسته يې ويل لومړی يو بل ځای ته ځو ټکسي ته وختلو، څو شېبې وروسته د يوې

لویې ودانۍ مخ ته ښکته شو ، ګورم لوی او لوړ هوټل دی او د پاسه پرې میرټ هوټل لیکل شوي دي، ډاکټر صاحب وویل لومړی دلته ډوډۍ خورو بیا به ښه ډېر وګرځو ،ماورته وویل چې اشتها نلرم خو ویې نه منله ، په لفت کې نهم پوړ ته وختلو ، دکړکۍ ترڅنګ کېناستلو د استانبول او تکسیم میدان ښه سیل ترې کېده ښه مزه داره ډوډۍ مو وخوړله، ډاکټر نصیر راته وویل چې دا د استانبول مرکزي سیمې دي. بهرنیان ډېر همدلته د تکسیم میدان شاوخوا هوټلونوکې اوسېږي، دلته په هوټلو کې هرڅه پرېمانه دي اوشراب، خو په ټوله ترکیه کې له اوبو ارزانه دي.

هر ډول ګران بیه او ارزان بیه انجونې له یو ساعت څخه تر څو میاشتو له کوم تکلیف اوتشویش پرته شته دي، داچې دا سیمه د بهرنیانو د اوسېدلو ده نو پولیس هوټلونه ته نه ورتاوېږي، انجونې خپل کاروبار او غریبي ازاده کوي.

هغه له یوه ټکسیوان سره دکیلومتر په حساب خبره وکړه ورته یې وویل چې څو ساعته به له موږ سره یې.

مادمشهور ترکي طنز لیکونکي عزیز نسین د سیاسي طنزونو هغه ټولګه (D D) چې هغه یې د لیکلو په تور پنځلس کاله بند تېر کړی او محترم ډاکټر فرید بزګر د خرمړي په نوم پښتو ته ژباړلې څوځله لوستې ده په خرمړي کې د (یو بهرنی په استانبول کې) تر سرلیک لاندې یوه خوندور طنز دی عزیز نسین په طنزیه ژبه ددې بهرنې

سیلاني کیسه انځور کړې چې په استانبول کې تر استانبولي ډېر بلد و او د ډېرو مشهور، لوړ بیو، کم بیو هوټلونو، پارکونو، حمامونو سرایونو، موزیمونو، سینماګانو، تیاترونو او ... ادرسونه او معلومات ورسره و، په داسې حال کې چې استانبولي په دې اړه تر هغه ډېر کم معلومات درلودل.

ما ډاکټر نصیر ته وویل چې د استانبول په اړه چې ما څومره اورېدلي هغه خو په دوه اونۍ، کې هم لیدلی نشو، خو د وخت ته په پام سره ډېر مشهور ځایونه راوښیه، هغه هم ښه کړه هغه ښه ترکي وایي ډرېور ته یې څه وویل او روان شو، لږ وړاندې یې موټر ودراوه ښکته شو راته یې وویل دا د اسیآ او اروپا دلویو وچو سرحد دی، تر دې خط دیخوا اسیا او اخوا اروپا ده، راځه یو قدم په اسیا او بل پر اروپا کېږده چې انځور دې وباسم، لږ وړاندې موټر پر ډېر یو لوړ او اوږد هوایي پول ور وخوت، دا فولادي پول د بسفرپر تنګي، په کال ۱۹۷۰ زېږدیز جوړ شوی (۱۱۵۰) متره اوږد (۳۹) پلن او (۱۰۵) متره له سمندر څخه لوړ دی، د پله له بېخ څخه داوبو ترسطحې واټن **۶۲** متره دی.

د پوال له لاندې نه ښکاري خو پاس دواړو خواو ته د پلې لار ترڅنګ شپږ سړکه هم لري یعنې په یو وخت کې پرې شپږ موټر ځاییږي، پول ډېر ښکلی ښراغان او ماډرن دی، موټر پرې په سل

اویوسل او شلو کې تېرېږي دا پول لاندې کومه ستن نلري ،ټول په کېبلونو تړلی دی د پله له پاسه ،لاندې سمندر ښه خوند کوي.

د دې پله په لیدلو ماته په افغانستان کې د امریکایانو په مرسته د جلال اباد ـ کونړ پر لار د کونړ پر سیند هغه جوړ شوي څو پلونه را یاد شول چې میلیونه ډالر پرې حساب او پر افغانانو احسان شول ، خو کیفیت یې دا سې وو چې له پرانیستې وړاندې ونړېدل، هغه پول هم را په زړه شو چې له جوړېدلو وروسته چې کله پرانیستل شو نو د هغې انجیو رئیس چې د دې پول پر جوړولو یې میلیونونه ډالر اخستي و له موټر سره د دې پله له پاسه لـه دې وېرې چې دا پـول ونه نړېږي او دی د سیند مستو څپو ته حواله نشي، تېریدلو ته نه چمتو کېده؟

په ښار کې ډېر وګرځېدو زما په غوښتنه یې د ترکیې تر ټولو لوی او ښکلي مسجد سلطان احمد ته وروستم.

رښتیا هم عاشقړوند وي

یوه بجه په زورلو سوداګریز مرکز کې له موټر څخه ښکته شو ټکسي مو رخصت کړ، ډاکټر نصیرراته و ویل راځه چې د استانبول میټرو هم درباندې وګورم او ورو ـ ورو به هوایي ډګر ته هم نږدې شو، هغې برېښنایي زینې ته ورغللو چې میټرو ته ورښکته شوېده، ما په اروپا او روسیه کې ډېر زیات دالیدلي چې هلک او انجلۍ دنورو په وړاندې او په ډک بازار کې له یوبل لاس تاو او یوبل ښکل کړي، شونډې یې په شونډو کې ونیسي، آن په غېږ او زنګانه یې کېنوي، په ترکیه او په ځانګړې توګه په استانبول کې هم دا دود ډېر زیات دی، هر شل دېرش متره وروسته همدا سې یوه صحنه وینې خو دا صحنه بې بېلګې ده او ښايي لوستونکي هم لږ ورسره مخ شوي وي، او د حیرانتیا خبره داده چې په یوه اسلامي هېواد کې هغه هم دا سلامي خلافت او عثماني امپراطورۍ په زېږنځی کې ترسره کېږي.

څو کاله وړاندې کله چې ما په پژواک خبري اژانس کې کار کاوه نو زموږ یو ملګری او همکار هند ته تللی و، کله چې بېرته را وګرځېد نو موږ ته یې د ډهلي کیسې کولې، د کیسو په منځ کې یې د ډهلي د شاهي مسجد یادونه وکړه کله یې چې دا مسجد را پېژندنو لږ په

وجد راغی غږ یې پورته او توازن یې خراب شو ویې ویل ((دحیرانتیا خبره داده چې دا مسجد څلور سوه کاله پخوا جوړ شوی دی او هغه هم د مسلمانانو په لاس)) زموږ دوست او دهرچا دوست ښاغلي نعمان (دوست) ددې خبرې په اورېدلو نور خپله خندا ټینګه نکړی شوه پخ یې وهل ورته یې وویل نو ستا خوښه وه چې دا دومره لوی او ښکلی مسجد هندوانو جوړ کړی وای.

نو تاسو به هم وایئ چې په اروپا او امریکا کې خو اخلاقي کوډونه او حدود نشته، دا سمه ده چې هلته دموکراسي او ازادي شته خو پولې لري، داخو مسلمانان دي چې په هر کار کې افراط کوي او پولې ماتوي.

کیسه داسې وه چې کله موږ په بریښنایي پوړیو لاندې مېټرو ته ورښکته کېدلو د استانبول میټرو هم د روسیې د سانکت پیترزبورګ د میټرو په څېر ترسمندر لاندې تېرېږي، نو ځکه ډېره ژوره ده، نو زموږ په څېر لسګونه کسان نور هم پر پوړیو لاندې روان و ، ګورو چې یو هلک او یوې انجلۍ یو بل به غېږ کې کلک نیولي او یو دبل شونډې زبېښي ،انجلۍ کاپره ډېره ښکلې هم وه په همدې کې هلک ډېر ګرم شو موږ ټول ورته ګورو چې دا نجلۍ د پطلون کمربند ته یې لاس کړ کمربند یې پرې خلاص کړ نبکرا و پطلون یې لږ وښویول د انجلۍ کوناټی یې نیم لوڅ کړ او کرار کرار یې لاس پرې واهه، دوی

دومره مدهوش و چې داټول خلک ورته بتان او ټول سرونه ورته کدوان ښکارېدل.

په روسیه ،ایران اوځینو نورو هېوادونو کې دمټرو کرایه یوه ده، لیرې ځې اوکه نږدې،خو په هند او ترکیه کې بیا دمسافې په اندازه ده له مونږ څخه یې هم دهر تن په سر د ټکټ پنځه لیرې واخستلې، یوځای کې ښکته شوو ،پاس لاړو ډاکټر نصیر وویل چې همدا پخپله تکسیم میدان دی،له دې ځایه په ملي بس کې مصطفی کمال اتاترک هوایي ډګر ته ځو ،هلته یوې غرفې ته ورغی په لس لس لیرو یې دوه ټکټونه راواخستل، ښکلي او لوی بس ته وختو ،بس پوره ۵ دقیقې وروسته حرکت وکړ ډاکټر صاحب وویل دابس پر داسې لارو ځي چې دښار ډېرې برخې درباندې ګوري رښتیا هم بس د استانبول پر واټونو ښه تاو راتاو شو دوه بجې د اتاترک نړیوال هوايي ډګر مخ ته ښکته شو، ډاکټر نصیر د بورډینګ پاس د اخستلو تر ځایه راسره ملګری و نور نو ده ته د وړاندې تللو اجازه نه وه.

يا لندن يا مرګ

اتاترک نړيوال هوايي ډګر ډېر لوی او د ځو ترمينلونو درلودونکی دی، وخت کم و وارخطاوم چې له پرواز نه پاتې نشم، د خروجي د وهلو ترځايه ډېره لاره وه دلته تل ډېر بيربار وي، دا نړيوال هوايي ډګر د ترانزيت د مرکز او د الوتلو د تبادلې منځی دی، دلته په هرو ځو دقيقوکې يوه الوتکه کېني او يوه الوځي د خروجي وهلو ځای ته چې لاړم په يوه سالون کې له ډېرش غرفو ډېرې وې خو هر غرفې ته اوږده کتارونه ولاړ و خو ماموړينو سم کار کاوه ،د افغانستان په څېر بيروکراسي او کارماتونه نه وه ،په ځو دقيقوکې نوبت راغی، خروجي مو ووهله هغې دروازې ته ورغللم چې کابل ته ترې الوت کېږي، په بورډنګ پاس کې يې اته ويشتمه دروازه ليکلې وه په پوښتنه مې پيدا کړه چې ورغللم ګڼ نور افغانان هم راغلي و.

ما هغې برېښنايي لوحې ته چې د الوت وختونه ،د وتلو دروازې او د الوتکو نوعيت پرې ليکل شوي وي کتل چې يو دريشي کړي ښکلي ځوان راځخه په پښتو د الوت په اړه پوښتنه وکړه، راته يې وويل چې په ټلوېزيون کې يې ډېر ليدلی يم ،ماورته وويل راځه چې هلته کېنو نورې خبرې به کوو، ترڅو م د ماشيني دوکان چل مې زده کړ پيسې

می ور واچولې اوبه او پېپسي مي ترې را واخستې، دې ځوان خپل نوم جان اغا ، دلغمان ولايت دمرکز او سېدونکی را وپېژانده ويل يې چې پلار يې غريبکار او په مزدورۍ يې ژوند روان دی، په پور او پېغور او دکور د سامان په پلورلو يې نهه لس زره ډالره پيدا کړل او په ډېرو خطرناکو لارو او ځنګلونو لومړی له افغانستان څخه ايران ،بيا ترکيې اوبيا يونان ته ورسېد ،دده په وينا ،غوښتل يې دنورو افغان ځوانانو په څېر ځان وروستي هدف(لندن) ته ورسوي، دوه کاله يې د يونان په کمپونوکې تېر کړل په دې دوه کالوکې يې د ورځني لګښت او له يونان څخه د وتلولپاره څلور ځله له کوره نورې پيسې هم را وغوښتې خو بخت ورسره ياري ونکړه، هرځل به ناکامېده،دی وايي له يونان څخه ايټاليا. لندن او د اروپا ځينو نورو هېوادونو ته يو ډول کوچنۍ بېړۍ چې دوه درې تنه پکې ځايېږي، ځي او دومره چټکې دي ، چې د دولتونو د ګشت او ګزمې بېړۍ هم ورپسې نه رسېږي دابېړۍ دوه زره يورو اخلي او انسان يا هدف يا ګور ته رسوي، په دې بېړيوکې د مرګ د چانس سلنه اويا او د رسېدلو د پرش ده، دی وايي کورنۍ يې په دې بېړيو کې له سفر څخه ډېر منع کړ خو ده د کلي اوتره او تربور د پېغور له کبله ېېرته ستنېدلو ته زړه نه ښکاوه، له پلار څخه يې وغوښتل چې هرڅنګه کېږي ده ته دوه زره يورو ورولېږۍ او د ژوند دا قمار هرو مرو وهي خو پلار يې چې هرڅومره سر اوتندی وواهه ايله يې دوه زره ډالر برابر کړل، په دې پيسو داکار نه کېده،

پاسپورت يې لا پخوا ځېرې کړی و ، دکور فشار هم ورباندې ډېر و هېڅ چاره نه وه له دې دوه زرو ډالرو هم ایله همدومره پاتې شول چې دکابل هوايي ټکټ پرې وشي،بالاخره د زهرو غړپ کوي په يونان کې د پناه غوښتونکيو اداري ته ځان سپاري هغوی ورته په یوه کاغد لاسليک او مهر لګوي او دهمدې ورقې په مټ د الوتکې ټکټ اخلي او بېرته د ترکيې له لارې کابل ته ځي، له ده سره له کابل څخه لغمان ته دتللو د موټر کرایه هم نه وه، نابلده هم و کله چې کابل ته راورسېدو نو تر محمود خان پله پورې ما ورساوه او کرایه مې هم ورکړه.

دا يو اغاجان نه و چې له يونان څخه راستون شوی و ، پنځه شپږ نور ځوانان موهم وليدل چې برخليک يې له اغاجان سره ورته و ، آن ځينو خو يې دوه کاله بند هم تېر کړی و

له جان اغا سره په خبرو بوخت وم چې د جناب پير سيد احمد ګيلاني په دوهم اوکشر زوی ښاغلي سيد محمد ګيلاني مې سترګې ولګېدلې سيد محمد ګيلاني دامهال په اردن کې دافغانستان سفير و ، ،سفيران سياسي پاسپورت ، ديپلوماتيک مصؤونيت او ځانګړی پروتوکول لري،هغوی (V I P) يا ډېر مهم اشخاص وي او له (V I P) لارو څخه الوتکو ته ورځي، خوما ونه غوښتل چې له ده وپوښتم ولې له عمومي لارې سفر کوي، له ده سره مې هم دافغانستان دملي اسلامي محاذ چې دامهال يې زه دفرهنګي کمېټې رئيس وم پر کړنو

ډېر بحث او مشورې وکړې، د مرکې او بحث لپاره مو کافي وخت درلود.

له ده مې اجازه وغوښته چې د خپلو ملګرو پوښتنه وکړم، لړ وړاندې سیمین او فرخنده کلکې ویدې وې او استاد قویم ناست و، له ما ګیله من و چې دوی مې یوا ځې پرېښودل ویل یې دوی چې له جیولرې مارکېټ څخه راووتل نو لږ وګرځېدل او بېرته هوایي ډګر ته راغلل.

دسفرپای

بالاخره درې نیمې بجې الوتکې ته د ورختلو غږ وشو په الوتکه کې زما یو خواته استاد قویم اوبلې خواته فرخنده برابره شوه.

دترکیې دهوایي کرښې اړوند الوتکه د رڼا ګانو او چراغان له ښار څخه والوتله خلک بې خوبه وو دالوتکو خدمه و مخکې ترمخکې په هر سیټ کې یوه پراشوټي کوچنۍ خلته چې دخوب ټوټه یې عینکې او جرابې پکې وې ایښې وې ،ډېر خلک ویده شول ماکتاب را واخست، خو ګروپونه یې ګل کړل، لپ ټاپ مې را واخست، د اوبو دبوتلو وېش پیل شو ، لږ وروسته ګروپونه بېرته روښانه او ډوډۍ یې راوړه سپرلیو په بې رغبتۍ وخوړه له ډوډۍ وروسته بېرته ګروپونه مړه او تیاره حاکمه شوه، زه هم ویده شوم خوکله مې چې سترګې وغړولې نو دالوتکو له کړکیو بهر تود لمر ښکارېده.

نهه بجې یې دکابل هوایي ډګر ته د نږدې کېدلو او دکمربند د تړلو غږ وکړ پاوباندې نهه بجې الوتکه کابل ته راورسېده، دکابل پر فضا یې اوږده دوره وکړه ،ختیځ ته لاړه آن دسروبي بازار هم ښکارېده،کله چې الوتکه دکابل پر سپېرو غرو او غونډیو، تاوېده او په ځانګړې توګه د کابل دهوایي ډګر دشاوخوا بي بي مهرو تپې ،نادرخان مېنې (

خیرخانې) قصبې ، بت خاک ، او مرنجان دتپو پر غاړو او ځوکو خړ او ختهین کورونه او سپیره او لـه ګرده ډک چاپیریال وویني او د استانبول دطبیعت او صنعت د ګډ امتزاج محصوله ښکلا ، تک شین فطرت ،اسمانڅکې ،دښار په منځ کې تک شین سمندر، رنګین کورونه اورنګین ښار یې په زړه را وورېږي، نو داسې انګېري چې ګویا د ژوند یو له نړۍ د مړو هدیرې ته راغلی یم ، خدای شته همدې تصور په زړه کې ډېر وځورولم او هرځل چې له بهرني سفره کابل ته را رسېږم نو همدا مقایسه مې ځوروي.

دلته د دخولي وهلو ته په کتار ودرېدو ، دا ستانبول دکتارونو په انډول دا بیروبار له نشت سره برابر و خو بیا هم کوم نیم ساعت په لیکه ولاړ وو ،سیمین او فرخندې ته مې کلک ست وکړ خو فرخندې ویل چې همدا نن مزار ته روا نه ده په دې ډول دا سفر هم پای ته ورسېد.

د تحریك یادښت

د افغانستان ملي تحریك د (۱۳۹۳ ل) کال په پیل کې له خپلو ګرانو هېوادوالو سره ژمنه کړې وه چې د دې کال په بهیر کې به (شل عنوانونه) بېلابېل دیني، علمي، ادبي او ټولنیز اثار خپلې ټولنې ته وړاندې کوي. ملي تحریك دا ژمنه د یاد کال د کب پر (۲۸)مه نېټه پوره او د یوې پرتمینې غونډې په ترڅ کې یې شل عنوانونه علمي اثار هېوادوالو ته وړاندې کړل. ملي تحریك په یاده غونډه کې ژمنه وکړه چې د (۱۳۹۴ ل) کال په بهیر کې به انشاء الله د خدای (ج) په نصرت ټول ټال سل (۱۰۰) عنوانه بېلابېل علمي اثار ټولنې ته وړاندې کوي. طبیعي خبره ده چې دا اسانه کار نه دی، ډېر زیات زیار او زحمت ته اړتیا لري، خو ملي تحریك ټینګ هوډ کړی چې خپله دا ژمنه به هم د تېرې ژمنې په څېر عملي کوي. دا اثر چې ستاسو په لاس کې دی د همدې (سل عنوانونو) ژمنه کړو اثارو له جملې څخه دی، چې د چاپ جامه اغوندي. ملي تحریك هیله لري چې له دې اثر څخه به زموږ هېوادوال په زړه پورې ګټه پورته کړي. ملي تحریك له ټولو هغو لیکوالو، ژباړونکو، سمونچارو، مالي او معنوي مرستندویانو او چاپ چارو څخه چې ددې اثارو د چاپ په دې ټول بهیر کې یې یو بل سره مرسته او ملګرتیا کړې او دا فرهنګي بهیر یې بریالی کړی، د زړه له کومې مننه کوي او کور ودانۍ ورته وایي.

د هېواد د فرهنګ د ښېرازۍ په هیله

د افغانستان ملي تحریك فرهنګي څانګه

مننه او کور ودانې

د افغانستان ملي تحریک د هېواد پال او فرهنګپال شخصیت ښاغلي (حاجي محمد انور اخندزاده) څخه د زړه له تله مننه کوي چې د دې اثر چاپ ته یې اوږه ورکړه. ملي تحریک ویاړي چې د علمي اثارو د چاپ لړۍ یې پیل کړې ده. دا لړۍ به دوام لري. موږ له ټولو درنو هېوادوالو څخه په خورا درنښت هیله کوو چې په خپل معنوي او مادي وس د کتابونو د چاپ دا لړۍ لا پسې وغځوي.

یو ځل بیا د دې اثر له لیکوال او چاپوونکي څخه د زړه له تله مننه کوو چې د دې اثر د لیکلو او چاپولو جوګه شول.

په فرهنګي مینه

د افغانستان ملي تحریک

د خپرونو لړ: ۴۶

د افغانستان ملي تحریک
www.melitahrik.com